

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 11

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΜΙΛΗΤΙΚΗΣ

Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἔχει τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν λατρείαν, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν πεντηκοστὴν ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμέραν, εἶχεν εἰσαχθῆ ἡ «ἑορτὴ τῶν ἑβδομάδων» (=7 Χ7): «Καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ πυροῦ...» (Ἐξόδ. λδ', 22). «Καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβδομάδων Κυρίου, τῷ Θεῷ σου...» (Δευτερ. ις', 10). Ἡ ἑορτὴ αὕτη, ὡς ἑορτὴ τῆς συγκομιδῆς, ἐκαλεῖτο «ἑορτὴ θερισμοῦ» καὶ ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν σίτον. «Καὶ ἑορτὴν θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔργων σου, ὧν ἐὰν σπειρῆς ἐν τῷ ἀγρῷ σου» (Ἐξόδ. κγ', 16). Ὁ ἑορτασμὸς τῆς Πεντηκοστῆς «διήρκει μίαν ἡμέραν καὶ συνίστατο εἰς τὴν προσφορὰν δύο σιτηρῶν ἄρτων ἐκ λεπτοῦ ἀλεύρου ὡς πρωτολείων, μεθ' ὀλοκαντώσεως ἑπτὰ ἀμνῶν, ἐνὸς νέου ταύρου, δύο κριῶν, ἐνὸς τράγον καὶ δύο ἀμνῶν ὡς θυσίας εἰρηρικῆς»¹. Συμφώνως πρὸς τὰς Ἰουδαϊκὰς παραδόσεις καὶ ὁ Δεκάλογος ἐδόθη εἰς τὸν Μωϋσῆν τὴν Πεντηκοστὴν μετὰ τὸ Πάσχα ἡμέραν².

Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς εἰσήχθη μετὰ νέου περιεχομένου καὶ εἰς τὸ χριστιανικὸν εορτολόγιον, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἰουδαϊκῆς ταύτης ἑορτῆς διὰ τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐθεμελιώθη τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐγένετο ἡ πρώτη συγκομιδὴ τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος. Οὕτως ὁ ἑορτασμὸς τῆς χριστιανικῆς Πεντηκοστῆς εἶναι «ὁ ἑορτασμὸς τῆς γενεθλίου

1. Λεωνίδου Φιλίππιδου, Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐξ ἐπόψεως παγκοσμίου καὶ πανθρησκειακῆς, ἐν Ἀθήναις 1958, σελ. 476-477.

2. Αὐτόθι, σελ. 477.

ἡμέρας τῆς Ἐκκλησίας... Μία συχνάκις λησμονουμένη βαθεΐα ἀλήθεια δηλοῦται ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Πεντηκοστῆς: Ἡ Ἐκκλησία ἐγεννήθη ἐκ τοῦ ἁγ. Πνεύματος. Τοῦτο εἶναι ἡ ζωτικὴ αὐτῆς ἀρχή. Ὅτι εἶναι ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι ἡ ψυχή, αὐτὸ εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ἅγιον Πνεῦμα³.

Ὅσον περισσότερο ἐν τῇ δράσει τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν ἀπεκαλύπτετο ἡ ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τόσον περισσότερο ἀνεδεικνύετο ἡ χριστιανικὴ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὀλονέν καὶ περισσότερο ὠχρία ἢ παλαιοδιαθηκικὴ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς⁴. Ἡ χριστιανικὴ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς μαρτυρεῖται ἐκφραστικώτατα ἤδη ἐν τῷ τρίτῳ αἰῶνι ὑπὸ τοῦ Ὁριγένους⁵. Ὡς μαρτυροῦν ὁ Τερτυλλιανὸς⁶ καὶ ὁ Ἰερώνυμος⁷, τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος ἐτελεῖτο οὐ μόνον κατὰ τὸ Πάσχα, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς. Ὡς γνωστόν, ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἡ Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς συνεδέθη καὶ μετὰ τῆς «ἀκολουθίας τῆς γονυκλισίας»⁸.

*

Ἡ ἐξ ἐπόψεως λειτουργικῆς καὶ ἐορτολογικῆς μεγάλῃ σημασίᾳ τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς ἐξήρθη τὰ μέγιστα διὰ τῶν αἰώνων καὶ ὑπὸ τοῦ Θείου Κηρύγματος. Ὡς δείγματα κηρυγμάτων τῆς Πεντηκοστῆς ἔστωσαν οἱ σχετικοὶ λόγοι τοῦ Γρηγορίου

3. Friedrich Heiler, *Mysterium Caritatis*, München 1949, σελ. 261.

4. Joseph Lechner, *Liturgik des römischen Ritus*⁶, begründet von L. Eisenhofer, Freiburg im Br. 1953, σελ. 165.

5. Ὁριγένους, Κατὰ Κέλσου 8, 22 (ἐν Lechner, ἐνθ' ἀνωτ.)

6. De bapt. c. 19 (Lechner, ἐνθ' ἀνωτ.).

7. In Zachar. 14,8 (Lechner, αὐτόθι).

8. Τυπικὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῆς Ἐκκλησίας, ἔκδ. Μιχ. Σαλιβέρου, ἐν Ἀθήναις 1923, σελ. 391. Πρβλ. Σωφρ. Εὐστρατιάδου, Ἡ τελετὴ τῆς γονυκλισίας τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς κατὰ τὸν 1^{ον} αἰῶνα, «Ὁ Νέος Ποιμὴν» 5 (1923) σ. 223 ἐξ. Ο.Η.Ε. Burmester, *The office of genuflection on Whitsunday*, Le Muséon 47 (1943) σ. 205-257. V. Zander, *La pentecôte dans l' église orthodoxe*, Sanctae Ecclesiae 29 (1948) σ. 83 ἐξ.

Ναζιανζηνού⁹, τοῦ Γρηγορίου Νύσσης¹⁰, τοῦ Γρηγορίου Παλαμά¹¹ καὶ πολλῶν χειρογράφων, οἷα εἶναι οἱ κώδικες τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ ἁγίου Ὁρους ὑπ' ἀριθ. Β 118 (ι' αἰών), Β 99 (ια' αἰών), Β 109 (ιβ' αἰών) κ.λ.π.¹². Ἡ ἐπισκόπησις τῶν κηρυγμάτων τούτων καθιστᾷ συνειδητάν, ὅτι τὸ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν γινόμενον κήρυγμα δέον νὰ τονίζη, ὅτι «τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀποτελεῖ καὶ τὴν πηγὴν τοῦ ἀνακαθαρμοῦ, τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐξαγιασμοῦ τῶν πιστῶν. Ἡ ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν κάθοδος αὐτοῦ δὲν ἐσήμαινε μόνον τὴν φωτιστικὴν αὐτοῦ ιδιότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν θερμαντικὴν καὶ καθαρτικὴν καὶ ἀναλωτικὴν αὐτοῦ δύναμιν, καθὼς καὶ ἡ πυρίνη φλόξ δὲν φωτίζει μόνον, ἀλλὰ καὶ θερμαίνει καὶ καθαίρει καὶ ἀναλίσκει... Ἐπὶ πλέον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀποτελεῖ τὸν θεῖον ἀρραβῶνα, τὸν ὑπὸ τοῦ Πατρὸς δοθέντα ἡμῖν. Ἀποτελεῖ ἐγγύησιν ἀσφαλῆ περὶ τοῦ ὅτι αἱ εἰς τὸ μέλλον ἀναφερόμεναι οὐράναι ἐλπίδες ἡμῶν δὲν θὰ διαφρασεθῶσιν, ἀλλὰ θὰ πραγματοποιηθῶσιν ἀσφαλῶς... Μεγάλαι ὡσαύτως ἀλήθειαι ἀμέσως πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς σχετιζόμεναι καὶ τὰς ὁποίας ἐπωφελῶς δύναται ὁ ἱεροκλήουξ νὰ ἀναπτύξη, εἶναι ὅτι οἱ πιστοί, λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν αὐτοῖς τυγχάνουσι ναὸς τοῦ Θεοῦ»¹³.

Τὸ ὀρθόδοξον κήρυγμα πάντοτε, ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, δέον νὰ τονίζη, ὅτι ὁ ἀναγεννηθεὶς ἐν Χριστῷ περιπατεῖ ἐν Πνεύματι, μὴ τελῶν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς (Γαλ. ε', 16). Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ σφραγίς, δι' ἧς ὁ Θεὸς ἀποθέτει εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν εἰκόνα τῆς θείας του φύσεως καὶ ἀγιότητος (Ἐφεσ. α', 14). Τὸ Πνεῦμα δὲ τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται εἰς τὴν ψυχὴν μας ὡς εἷς φορτικὸς φιλοξενούμενος. Φέρει πλοῦσια

9. Migne Ἐ. Π. τόμ. 36, στ. 428 ἐξ.

10. Migne Ἐ. Π. τόμ. 46, στ. 696 ἐξ.

11. Migne Ἐ. Π. τόμ. 151, στ. 308 ἐξ.

12. Ἐδαγγέλου Θεοδώρου, Τὸ ὀρθόδοξον λειτουργικὸν ἢ μυσταγωγικὸν κήρυγμα (Συμβολὴ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ὀμιλητικὴν), ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 58.

13. Παναγιώτου Ν. Τρεμπέλα, Ὀμιλητικὴ ἢ Ἱστορία καὶ θεωρία τοῦ κηρύγματος, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 220.

δῶρα καὶ οὐράνιον θησαυρόν. Διὰ τῆς θερμότητος καὶ θαλπωρῆς τοῦ φωτός του καὶ διὰ τῆς γλυκείας δρόσου τῶν χείρων τῆς Χάριτός του δημιουργεῖ ἐντὸς ἡμῶν ἀνέσπερον καὶ διαρκῆ εὐγῆν καὶ παραδεισιακὴν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκκολάπτονται καὶ γονιμοποιοῦνται ὅλα τὰ ἐκλεκτὰ σπέρματα τῆς ψυχῆς μας. Μορφοποιεῖ τὸ ἄμορφον χάος τῶν ἀντιθέσεων καὶ δυσαρμονιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου εἰς θαυμασίαν καὶ εἰρηρικὴν ἐνότητα καὶ ὡς δραστικὴ ἐντελέχεια καὶ παντοδύναμος ζωτικὴ δύναμις παράγει τοὺς πλέον εὐχύμους καὶ εὐγεύστους καρπούς. «Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε', 22). «Ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐνοστάλησε κατὰ τὸ παρελθόν, ὄνειρεῦται σήμερον καὶ θὰ ὀραματίζεται ἐν τῷ μέλλοντι περὶ τῆς ἐπιγείου ζωῆς της, συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν χρυσῆν ἄλυσιν τῶν ἐννέα αὐτῶν χαρίτων καὶ δωρεῶν τοῦ Πνεύματος. Ὡς ἐπισφράγις δὲ τῶν δωρεῶν τοῦ Πνεύματος εἶναι ἡ Υἱοθεσία, ἣτις εἶναι ὁ ἀραβὼν καὶ τὸ ἐχέγγυον τῆς αἰωνίας κληρονομίας τοῦ Θεοῦ: «Ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ· οὐ γὰρ ἐλάβετε Πνεῦμα δουλείας εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε Πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν ἀββᾶ ὁ Πατήρ. Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ Πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ, εἰ δὲ τέκνα καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ» (Ῥωμ. η', 14-17)¹⁴.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ῥηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

14. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Χριστιανικὴ Κοσμοθεωρία, ἐν Ἀθήναις 1949, σελ. 241-243.

«Ὡφθης μέγας ἥλιος, τῇ Ἐκκλησίᾳ, διδασκάλων λάμψεσι, καὶ θαυμασίων φοβερῶν, φωταγωγῶν τοὺς τιμῶντάς σε, Βαρθολομαῖε Κυρίου Ἀποστόλε».

(Κοντάκιον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Βαρθολομαίου).

ΥΜΝΩΔΙΑ ΚΑΙ ΥΜΝΩΔΟΙ

“ΚΑΙΝΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΟΥΣΑ,,

Ὑπολείπεται νὰ ἐξετάσωμεν, ἐν συντομίᾳ βεβαίως, τὸ γνωστόν καὶ κατὰ κόρον ἐπαναλαμβανόμενον «τροπάριον» περὶ ρινοφωνίας καὶ «προτιμήσεων τοῦ κοινοῦ». Ὑποστηρίζομεν λοιπὸν ἐν πεποιθήσει, ὅτι δὲν εὐθύνεται ποσῶς ἡ ὥραία καὶ κατασκευαστικὴ Βυζαντινὴ Μουσικὴ διὰ τὸ ὅτι πολλοὶ δυστυχῶς ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἐκτελεστάς της ψάλλον ἐρθίνως καὶ «ἀμανοειδῶς», ἢ μὲ πολλὰ ποικίλματα καὶ ἀνουσίους λαρυγγισμοὺς ἢ καὶ «ὑπόπτου προελεύσεως κτενίσματα», ὅπως τὰ ἐξαγαγετοῦσαν ὁ αἰμίμητος Κ. Φάχος. Ὅπως δὲν εὐθύνεται καὶ ἡ Ἑδρωπαϊκὴ μουσικὴ, ὅταν κακοποιῆται ἀπὸ ἀκαταρτίστους ἐκτελεστάς. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν τῇ Δύσει δὲν ἔλειπον ἀνάλογοι ἀταξίαι, παλαιότερον τοῦλάχιστον, παταχθεῖσαι ὁμοῦς διὰ συντόνων ἐνεργειῶν καὶ αὐστηρῶν μέτρων τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Οἰαδήποτε μουσικὴ ἐκτελουμένη ἀπὸ ἀδαεῖς, εἶναι ἀποτροπαία. Καὶ τῶν μεγαλύτερων μουσουργῶν τὴν φήμην εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀμανοῦσῃ μία κακότεχνος ἐκτέλεσις. Ἀρκεῖ νὰ φαντασθῇ ὁ ἀγαπητὸς ἀναγνώστης ὁποῖαν κατάπτωσιν θὰ ἐνεφάνιζεν ἡ λεγομένη τετραφωνία, ἀποδοδομένη ὑπὸ συνθήκας, ἀνάλογος πρὸς ἐκείνας ὑπὸ τὰς ὁποίας ψάλλεται σήμερον ἡ Β.Μ., τ. ἔ. ἀμελετήτως, μὲ προχειρότητα καὶ ἐρασιτεχνισμόν... Ἄς μὴ συγγέωμεν λοιπὸν τὴν μουσικὴν μὲ τὴν ἐλαττωματικὴν ἐκτέλεσίν της καὶ τοὺς ἀκαταλλήλους ἐρμηνευτάς της, οἱ ὁποῖοι μεγάλως τὴν ἀδικοῦν. Δόξα τῷ Θεῷ δὲ ὑπάρχον καὶ σήμερον ἱκανοί, κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν τέχνην, ἐκτελεσταί, οἱ ἀριστεῖς ὄντως καὶ ἀληθινοὶ μῦσται τῆς ἱερᾶς ὑμνωδίας, οἱ ὁποῖοι οὔτε τὴν ἀπαισίαν ρινοφωνίαν ἔχον ὡς χαρακτηριστικόν, οὔτε δὲ ἐνθυμίζον διὰ τῆς ψαλμοφθίας των τὸν ἀμανέ, ἀλλὰ σεμνοπρεπῶς καὶ ἀριστοτεχνικῶς ἀποδίδοντες τοὺς ἱερὸς ὕμνους, κατανύσσουν τὸν ἀκούοντα καὶ τὸν ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν λατρευτικὴν του ἀνάτασιν. Ἄλλο λοιπὸν Β.Μ. καὶ ἄλλο ἀμανές ἢ ρινοφωνία. Θὰ πρέπει δξύτιστα νὰ τὰ διακρίνωμεν.

Ὅσον ἀφορᾷ, τέλος, εἰς τὸ ἄλλο ἐκεῖνο ἐπιχειρήμα, ὅτι ὁ κόσμος σήμερον προτιμᾷ τὴν τετράφωνον καὶ ὅτι πρέπει, ἐπὶ τέλους, νὰ ἐπικρατήσῃ αὕτη εἰς τὴν λατρείαν μας, ὥστε καὶ αἱ εἰσπράξεις τῶν Ναῶν νὰ αὐξηθοῦν, (ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ καταστήματος ἐμπορικοῦ, ἀποβλέποντος εἰς τὴν προσέλκυσιν «πελατείας» παντὶ τρόπῳ, ἀδιάφορον δηλ. διὰ ποίων μέσων), ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν τὸ ἐξῆς, μολοντί θὰ ἔδει νὰ παρατρέξωμεν παντελῶς τὸ σημεῖον τοῦτο ὡς στεροῦμενον σοβαρότητος. Ὑπειθυμίζομεν

δηλ. ἀπλῶς, ὅτι ἀνάλογόν τι εἶχεν ἐπινοήσει καὶ ὁ διαβόητος αἰρεσιάρχης Ἐπίσκοπος διὰ τῶν θυμελικῶν ἱσμάτων, τὰ ὁποῖα εἰσήγαγεν εἰς τὴν λατρείαν τῆς παρασυναγωγῆς του. Ἐξ ἄλλου, δὲν εἶναι ἀκριβῆς ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι οἱ περισσότεροὶ Ἕλληνες προτιμοῦν δῆθει καὶ εὐχαριστοῦνται περισσότερο εἰς τὴν τετραφωνίαν (ὡς εἰναι τὰ τοιαῦτα ζητήματα λένονται διὰ δημοψηφισμάτων — «ἀπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ», ὡς ἔγραφεν εἰς ὑπέρομαχος τῆς τετραφωνίας — καὶ λησμονομένου τοῦ σοφοῦ ἀποφθέγματος «οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ»). Διὰ τὴν ἱστορίαν σημειοῦμεν, ὅτι μόλις προσφάτως ἐγράφη εἰς ἡμερησίαν ἐφημερίδα ἐξ ἀφορμῆς δημοσυγρηθέντος βορῦβου περὶ τὴν χορωδίαν μεγάλου Ναοῦ, ὅτι «ἐκατοντάδες χριστιανῶν πιέζον τὸν ἑαυτῶν τὸν εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς τετραφωνίας αὐτῆς ἀκαταστασίας καὶ τὴν ὑπομένον μόνον καὶ μόνον, γιὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ ζωντανὸ κήρυγμα...». Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις, καὶ ἂν ἀκόμη συνέβαινε τὸ ἀντίθετον, ἡ Ἐκκλησία καὶ πάλιν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσῃ. Οὐδέποτε ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα. Ἀκαίρως δ' ὅλως ἐπικαλοῦνται τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα...». Ἡ Ἐκκλησία ἐτάχθη ὁ δ ἡ γ ὁ ς καὶ ρυθμιστῆς τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν τέκνων τῆς. Ἄλλοίμονον ἂν καταστήσῃ εὐ τ ε λ ἡ ς ο ὕ ρ α γ ὁ ς, ἀκολουθῶν ἐκάστοτε τὰ «γοῦστα» των. Ἄλλοίμονον ἂν ἡ τοιαύτη ἀ μ α ρ τ ω λ ἡ σ κ ο π ι μ ὁ τ ἡ ς ἰ σ χ ῦ σ ῃ εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Δὲν ἔχει προορισμὸν ἡ Ἐκκλησία «νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ αὐτὴ νὰ προσαρμόξῃ τὸν κόσμον πρὸς ἑαυτήν». Εἶναι τεταγμένη νὰ ὀρθοτομῇ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐν παντί, καὶ μάλιστα μὲ σταθερότητα καὶ ἐμμονὴν εἰς τὸ ὀρθόν, ἄνευ ἀμφιταλαντεύσεων καὶ ὑπαναχωρήσεων. Ἡ παρομοίωσις πρὸς τὴν μαγνητικὴν βελόνην ἐστραμμένην πάντοτε καὶ σταθερῶς πρὸς τὸν βορρᾶν καὶ ὄχι ταλαντευομένην κατὰ τὰς κινήσεις τοῦ πλοίου καὶ ἄρα μὴ προσαρμοζομένην πρὸς αὐτὰς — εἰς τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἔγκειται καὶ ἡ ἀξία τῆς — ἔχει καὶ ἐνταῦθα τὴν θέσιν τῆς. Ὅταν τις ἀναγνώσῃ τὰς κατὰ καιροὺς ἐξαπολυθείσας περὶ τοῦ ζητήματος Ἐγκυκλίους τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἐκφραζομένης μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς πατροπαράδοτου Β.Μ., ἣτις ἀποτελεῖ «ἐν ἐκ τῶν τιμαλφεστέρων κειμηλίων καὶ παραδόσεων ἡμῶν», καὶ καταδικαζούσης διαρρηθῆναι ὡς «καινοτομίαν ἀπαράδεκτον» τὴν εἰσαγωγὴν πολυφώνου μουσικῆς εἰς τὴν λατρείαν — διὰ νὰ ἀναφέρωμεν ἐνδεικτικῶς δύο μόνον ἐκφράσεις σχετικῶν Ἐγκυκλίων, ἐπιφυλασσόμενοι, ἵνα εἰς τὸ προσεχὲς τελευταῖον σημείωμα τοῦ παρόντος Α'. Μέρους τῆς σειρᾶς, παραθέσωμεν πλείονας τοιαύτας — ὅταν, λέγομεν, ἀναγνώσῃ τις τὰ κείμενα ταῦτα καὶ ἀναλογισθῇ ἔπειτα τὴν, κατὰ τραγικὴν

Α Δ Ε Λ Φ Ι Κ Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α

Ἄγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Δὲν θὰ μπῶ στὰ τυπικὰ σχετικῶς μετὰ τὴν τέλεσι τῆς Θ. Λειτουργίας ἀπὸ τοῦ Ὁρθρου μέχρι τῆς ἀπολύσεως. Ἐκεῖνο ποῦ ἐπιθυμῶ νὰ σοῦ τονίσω εἶναι τοῦτο: Ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ φόρεμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν σου ἀμφίων καὶ τὴν ἔναρξι πλεόν τῆς Ἱερᾶς ἀκολουθίας, ποῦ ἔχει συνεκτικὸ δεσμὸ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ὁ Ἱερεὺς δὲν ἀνήκει πουθενὰ ἄλλοῦ παρὰ στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ. Βιοτικὴ μέριμνα, σκέψεις, οἰκογενειακά

εἰρωνεῖαν, ἐπικρατοῦσαν σήμερον χαώδη κατάστασι, τῶν διαφόρων Ἐπιτρόπων καὶ Κληρικῶν ἢ Ἱεροφαιτῶν ρυθμιζόντων κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ ζήτημα, καταλαμβάνεται ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας καὶ ἀποκαρδιώσεως. Εἶναι πολὺ ὀδυνηρὸν νὰ ἐμφανίζωμεν τὴν εἰκόνα τῶν «χωλαιόντων ἐπ' ἀμφοτέροις ταῖς ἡγούαις» (Γ'. Βασιλειῶν 18,21). Εἰς τοὺς διαβρωτικὸς τούτους καιροὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐλάχιστα πράγματα ἀντέχον, οἱ ἄνθρωποι ἀγωνίζονται εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τοῦ πολιτισμοῦ νὰ διατηρήσουν τὰς παραδόσεις, φέρο' εἰπεῖν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Γράμματα, τὴν Τέχνην κ.ο.κ. Πόσω μᾶλλον ἢ Ἐκκλησία θὰ πρέπει κρατοῦσα τὸν ἡγετικὸν τῆς ῥόλον καὶ ἔχουσα συναίσθησιν τῆς εὐθύνης, νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸ κοινὸν τοὺς ὀρθοὺς τρόπους καὶ ὄχι νὰ ἐγκαταλείπεται εἰς τὰ πρόχειρα «γούστα» τῶν ἀμνήτων κοσμικοφρόνων καὶ θεατρομανῶν...

Ὅλοι ὅσοι πονοῦμεν διὰ τὸ κατάντημα καὶ ποθοῦμεν τὴν διόρθωσιν, ὀφείλομεν νὰ βοηθήσωμεν μετὰ προθυμίαν καὶ μετὰ αἰσθήματα ἀφοσιώσεως εἰλικρινοῦς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ ρυθμισθῇ ἅ π α ξ διὰ π α ν τ ὄ ς, μετὰ χεῖρα στιβαρὰν καὶ ἄτρομον, χωρὶς ἡμίμετρα καὶ προχείρους λύσεις, τὸ χρονίσαν τοῦτο ζήτημα, ἐπιβάλλουσα τὴν ἐν τῇ λατρείᾳ ὁμοίμορφον ἑνωφδιαν κατὰ τὸ πατροπαράδοτον σύστημα τῆς Β.Μ., «ὡς ἐπιβάλλει τὸ χρέος τὸ θεοσκεντικὸν καὶ ἐθνικὸν» (Δ. Βερναρδάκης). Ἡ συντηρητικότης καὶ ἐν προκειμένῳ — ἢ καλῶς ἐννοουμένη βεβαίως — ἰδοὺ τὸ χρέος. Καὶ ἡ Β.Μ. «κ α ι ν ο υ ρ γ ε ῖ τ α ι π α λ ι ν δ ρ ο μ ο ὄ ς α ε ἰ ς τ ὸ π ρ ῶ τ ο ν». Καὶ ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες, ἀσφαλῶς δὲ καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαί, μετὰ τὴν τὴν πατροπαράδοτον μουσικὴν γλῶσσαν «ἄσομεν καὶ ψαλοῦμεν τὰς δυναστείας» τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ.

Πρωτ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΙΔΑΟΥΡΗΣ

καὶ γενικῶς κάτι πού δὲν ἀφορᾷ τὸ σῶμα τῆς Λειτουργίας καὶ εἶναι ἐντελῶς ἄσχετο πρὸς τὸ σκοπὸ τῆς δὲν ἔχει θέσι στὸ μυαλό, στὴν καρδιά καὶ στὸ πνεῦμα τοῦ Ἱερουργοῦ. Ὑπάρχουν πολλοὶ Ἱερεῖς πού δὲν ἔχουν τὸ μυαλό τους συμμαζεμένον στὸ πνεῦμα τῶν ὄσων διχβίζουν καὶ ἀφαιροῦνται πολλὰς φορές, σὲ βαθμὸ πού χάνουν τὴ σειρά τους καὶ ἀκοῦνε ἓνα εἶδος σφυρίγματος—ὁ λόγος τὸ λέγει—ἀπ' τοὺς Ἱεροψάλτας ἢ αὐτοὺς πού βρίσκονται στὸ Ἱερό. Μπορεῖ, βέβαια, ὁ Ἱερεὺς, τελείως σκλαβωμένος, δοῦλος πραγματικῆς τῶν τελουμένων, σὲ μιὰ στιγμὴ ἐκστάσεως νὰ πᾶ ἢ τέτοιο πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ φαινόμενο τοῦτο εἶναι, καθὼς καταλαβαίνει, τιμητικόν γι' αὐτόν, μολονότι σπανίζει αὐτὸ τὸ φαινόμενο. Δὲν ὀμιλῶ ὅμως γιὰ μιὰ περίπτωσι ἐξαυλώσεως. Ὅμιλῶ γιὰ κάτι τὸ πολὺ κοινὸ καὶ συνηθισμένο πού παρατηρεῖται ἐξ αἰτίας τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ μυαλοῦ ἀπὸ τὰ κοσμικά, τὰ βιοτικά, καὶ τὴν, ὡς ἐκ τούτου, ἀναπόρευκτη, χασμωδία πού γίνεται ἀντιληπτὴ στοὺς πάντας μὲ τὰ βηξίματα, τὰ μурμουρίσματα τῆς ἀμυγχανίας καὶ τὰ τρεμονυλίσματα τῆς φωνῆς, τὰ λεγόμενα «μπερδουκλώματα». Πρόσεχε ἀδελφέ. Ἄν ὁ Κληρικὸς διαφέρῃ ἀπὸ τὸ λαϊκόν, μὴ λησμονῆς πῶς ὁ Κληρικὸς διαφέρει καὶ ἀπὸ τὸν Ἱερουργὸν κατὰ τοῦτο: "Ὅτι δὲν ἔχει μυαλό, καρδιά, μάτια, αὐτιά καὶ γενικῶς αἰσθήσεις γιὰ κανένα ἄλλο κοντά του, δίπλα του, ἀπέναντί του, παρὰ μόνον τὸ Θεό, τοῦ ὁποίου γίνεται τὸ ὄργανον τῆς λογικῆς ἀναιμάκτου Θυσίας. Ἀποκλείονται εἰκόνες τοῦ καθημερινοῦ βίου, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα. Ὑπάρχει τὸ ἅγιον παρόν. Καὶ παρόν εἶναι νὰ συζητᾷς μὲ τὸ Θεὸ καὶ ν' ἀφίνης νὰ σοῦ μιλάῃ καὶ νὰ τοῦ μιλᾷς. Γύρω σου μονάχα Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι ὑπάρχουν, ἀγαπητέ. Τίποτε ἄλλο, καὶ κανεὶς ἄλλος. Καὶ σοῦ τὰ λέγω αὐτά, γιὰτὶ ξέρω πῶς, ἀντὶ νάχῃς συνηθίσει τοὺς ἐνορίτας σου νὰ φέρουν τὴν προσφορὰ καὶ τὸ νάμμα ἀπὸ τὸ βράδυ στὸν Ἑσπερινό, ἀφίνεις ἐπίτηδες τὴν πόρτα ἀνοιχτὴ—ἀριστερὰ στὴν προσκομιδῇ—γιὰ νὰ σοῦ φωνάζουν οἱ εὐλαβικῆς γυναικῶδες: «Παπᾶ... παπᾶ... ψίτ!... παπᾶ...». Καὶ φωνάζουν σιγανά, δυνατὰ, γλυκυστάλακτα ἢ καὶ ἄγρια. Πάντως φωνάζουν, ἐνῶ σὺ Ἱεουργεῖς. Κατάλαβες Ἱεουργεῖς. Διαβάξεις τίς μυστικῆς εὐχῆς, λὲς τίς ἐκφωνήσεις, καὶ πρέπει νὰ ἔχῃς τελείως νεκρωθῇ ἢ ἀτσάλινα νεῦρα γιὰ νὰ ἀνθεξῆς στὸν πειρασμό. Γιὰ ποῦδ λόγο νὰ φέρουν τὸ πρωτὶ στὴ λειτουργία τὰ πρόσφορα καὶ τὰ ψυχόχάρτια; Ἔτσι τοὺς ἔμαθες νὰ μὴ χάσης τὴν πελατεία. Βάλε σὲ πειθαρχία τὴν Ἑνορία σου καὶ ὁ κοσμάρχης ὑπακούει, συνηθίζει στὴν τάξι. Δὲν πρέπει ν' ἀφίνης παράθυρα στὸ καθῆκον σου ἀπὸ πουθενά. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, ἐφ' ὅσον εὐρίσκεσαι Ἱεουργός

δὲν πρέπει νὰ συζητᾶς μ' ἐκείνους ποὺ ἀντικανονικὰ ἢ κανονικὰ τρύπωσαν στὸ Ἱερὸν Βῆμα. Καὶ νὰ συζητᾶς μάλιστα θέματα ἄσχετα μὲ τὴν ιερότητα τοῦ χώρου καὶ τῶν στιγμῶν. Συζητήσεις ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ ἀπαγορεύονται ἀπολύτως, διότι κατασκανδαλίζουν τοὺς μικροὺς ποὺ μπαίνουν μέσα στὸ Ἱερὸν Βῆμα μὲ τρόμο καὶ φόβο στὴν ἀρχὴ καὶ μὲ μεγάλη εὐλάβεια, γιὰ νὰ ἐξελιχθοῦν ἔπειτα σὲ ἀσεβέστατα νοῦμερα εἰς βάρος σοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Γιατὶ οἱ συζητήσεις προσβάλλουν τὴν ιερότητα τοῦ χώρου εἶπαμε καὶ τῶν στιγμῶν καὶ κατεβάζουν τὸ ὅλο εὐλαβικὸ κλίμα στὸ δρόμο, στὸ κοσμικὸ σαλόνι, στὸ καφενεῖο... Ὁ μικρὸς ποὺ σὲ παρακολουθεῖ κι' ὁ καθένας ἐκεῖ μέσα, ἐνῶ πρόσεχε μὲ σταυρωμένα χέρια, κατεβασμένο τὸ κεφάλι, συγκεντρωμένος ψυχικὰ στὴ Θεία Λειτουργία, βλέποντας τὸ κουβεντολόγι σου μὲ τοὺς διπλανούς σου, στὴν ἀρχὴ μὲν στενοχωριέται, ἀλλ' ὕστερα μπαίνει ὁ πειρασμὸς πὼς κακῶς ἐξελάμβανε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μάλιστα τὸ Ἁγιον Βῆμα σὰν ἐκεῖνο τὸν τόπο τῆς φλεγομένης βάρου καὶ κάτι τὸ ἀσυγκρίτως θεϊότερο. Κατάλαβες; Καὶ ἡ συνέπεια; Ἀρχίζει καὶ αὐτὸς μὲ τὸ διπλανό του τὴ συζήτησι, ἢ ὅποια προχωρεῖ καὶ στὰ μειδιάματα καὶ, ἴσως, στὰ σκαστὰ γέλια ἀκόμη. Αὐτὸ, ἄλλως τε, τὸ βλέπουμε καὶ σὲ μερικοὺς Ἱερεῖς ὅταν συζητοῦν μεταξύ τους στὸ Ἱερό. Τοῦτο, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι μεγάλη ἁμαρτία νὰ διακόπτης τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίαν σου καὶ νὰ φλυαρῆς μὲ ἀνθρώπους, σκανδαλίζεις, ἀγαπητέ μου, ὅπως σοῦ προεῖπα καὶ τὰ «παπαδάκια». Μπορεῖς νὰ μοῦ εἰπῆς ἂν κανένα ἀπ' αὐτὰ ποὺ μεγάλωσαν μέσα στὸ Ἱερό βγῆκε μ' εὐσέβεια καὶ μὲ θρησκευτικὸ ζῆλο, κι' ἂν αὐτὸ τὸ ζῆλο ποὺ εἶχε σὰν μπῆκε στὸ Ἱερό, τὸν ἐκράτησε; Σπανίως. Ρώτησες γιατί τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ «παπαδάκια» ἔγιναν «παλητόπαιδα» καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἱερέων καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερον; Ἄν δὲν ἐρώτησες σοῦ τὸ γράφω ἐγώ: Γιατὶ ἡ ὄλη στάσις τοῦ Ἱερέως, αἱ κινήσεις του, ἡ διαγωγή του στὸ Ἱερό, δὲν ἦσαν τέτοια ὥστε νὰ καθήλωνε τὰ παιδιὰ στὸ φόβο τοῦ Θεοῦ. Ὅταν γυρίζης πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερὰ ἀσκόπως, καὶ πότε ἀπλώνεις τὰ πόδια σου σὲ δυὸ καρέκλες, πότε βγαίνεις χωρὶς λόγο στὴν Ὠραία Πύλη καὶ μὲ τὰ χέρια στὴ μέση κυτᾶς ποῖος μπαίνει καὶ ποῖος δὲν βγαίνει καὶ χαζεύεις καὶ τέλος πάντων ἐμμανίζεσαι ἄπρεπα καὶ ὄχι μὲ σεμνότητα καὶ ιεροπρέπεια, τότε διδάσκεις στὴν πράξι πὼς παίζεις ἀπλῶς κάποιο θεατρικὸ ἔργο κοσμικῆς ἐπιδιώξεως καὶ εἶσαι ἓνα νοῦμερο ἐπάνω στὴ σκηνή. Ἀλλὰ καὶ στὸ θέατρο ἀκόμη χρειάζεται προσοχή, γιὰτὶ κι' αὐτὸ ἔχει τοὺς κανόνες του καὶ τὴν πειθαρχίαν του

για να πιτύχη τοῦ σκοποῦ του καὶ κάθε ψυχὴ προδιατίθεται ἀναλόγως τοῦ τόπου, τοῦ χώρου, τοῦ ἔργου, τῆς ὑποθέσεως καὶ τοῦ σκοποῦ πού ἐπιδιώκει. Δὲν μπορείς ἐσύ, ἀγαπητέ, ὅποιος κι' ἂν εἶσαι, νὰ πληρώνεσαι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἐπὶ τέλους γιὰ νὰ καταστρέφης τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ. Μεγάλο ποσοστὸ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας ἢ καὶ τῆς ἐχθρότητος ἀκόμη κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τοῦ Κλήρου της, ἐγέννησε τοῦ Ἱερέως ἢ ἀπρεπῆς συμπεριφορὰ καὶ ἀπροσεξία παντοῦ ἀλλὰ καὶ ἰδίως μέσα στὸ Ἱερὸ Βῆμα. Πολλοὶ Ἱερεῖς, καὶ κατὰ τίς στιγμὲς ἀκόμη, ὄχι τοῦ Ὁρθρου, ἀλλὰ καὶ τῆς προχωρημένης Θείας Λειτουργίας, διακόπτουν ἢ εὐχὰς ἢ προσφωνήσεις ν' ἀκούσουν τί θὰ τοὺς εἰπῇ ἓνας Ἐπίσκοπος ἢ ὁ οἰοσδήποτε, λὲς καὶ βρίσκονται σὲ κανένα κοσμικὸ τραπέζι. Μὰ καὶ τότε ἀκόμη, ὅταν τραγουδάη κάποιος, ὁ ἄλλος δὲν τολμᾷ νὰ τὸν διακόψῃ ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ ἴδιος διακόπτει. Ἐχουν γίνεαι καὶ γίνονται τόσες παρεξηγήσεις. Νὰ δώσης ἀπ' τὴν ἀρχὴ νὰ καταλάβουν ὅλοι, πὼς ὀργίζεται ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἀσεβεία τοῦ εἵδους αὐτοῦ. Οὐμᾶμαι πὼς κάποιος εὐλαβῆς Ἱερεὺς τόσο πολὺ εἶχεν ἐξαυλωθῆ καὶ νεκρωθῆ στῆ Θεία Λειτουργία, ὥστε, ἐνῶ πῆρε φωτιὰ τὸ ἀπλωμένο μεγάλο ἀντιμῆνσιο ἀπὸ κάποιο κεράκι, αὐτὸς νὰ συνεχίξῃ τὴν ἱερὴ εὐχὴ. Καὶ θὰ ἐπροχώρει πολὺ ἢ φωτιὰ ἐὰν τὸ παιδάκι του, πού εἶχε ντύσει «παπαδάκι», δὲν ἔτρεχε νὰ σβύσῃ τὴ φωτιὰ μὲ τὸ Ὁρολόγιο πού ἀκούμπησε ἐπάνω στὸ καιόμενο μέρος τοῦ ἀντιμηνσίου. Ὁ λειτουργὸς ἐπνίγετο στὸν ἰδρώτα. Καὶ ὅταν ἐτελείωσε τὴ Θεία Λειτουργία, τότε καὶ μόνον ἀπέσπασε τὸ μυαλό του ἀπ' τὸν οὐρανὸ καὶ τὸ μετέφερε στῆ γῆ γιὰ νὰ μάθῃ τὴν αἰτία καὶ νὰ εἰπῇ: «Ἐγὼ εἶμαι ἀμαρτωλός... Δὲν μοῦ φαίνεται καλὸ σημάδι αὐτό... Συχώρα με Κύριέ μου». Σὲ συγκινεῖ ἢ ὄχι αὐτὸς ὁ Παπᾶς μὲ τὸ περιστατικὸ; Εἶναι ἢ δὲν εἶναι συντριπτικὸ κήρυγμα εὐσεβείας, εὐλαβείας τὸ παράδειγμα τοῦτο πού ἔλαβε χώραν στὶς ἡμέρες μας καὶ ὄχι στὴν ἐποχὴ τοῦ Αἰτωλοῦ Κοσμᾶ ἢ τοῦ «φανατικοῦ» Παπουλάκου; Ἀγαπητέ μου, βρίσκεσαι στὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. Πρόσεχε τὴ στάσι σου, τὸ βλέμμα σου, τὰς κινήσεις σου, τὸν τρόπο τῆς στροφῆς σου ὅταν μὲ τὸ Σταυρὸ εὐλογῆς τὸ ἐκκλησιασμα, ἂν θέλῃς νὰ ὠφελήσης σὰν ὄργανο τῆς Βουλῆς τοῦ Θεοῦ, τόσο τὸν ἑαυτὸ σου, ὅσο καὶ τὸ ποιμνίό σου, πού κρέμεται ἀπὸ τὸ πετραχῆλι σου.

Τώρα ἄς ποῦμε καὶ γιὰ κάτι ἄλλα ἄτοπα. Δὲν βλέπεις.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Ἡ διχόνοια φέρνει τὸν ὄλεθρο.

Ὅταν δὲν ἀκούῃ κανεὶς τὸν ἄλλο, ἢ περιφρονῇ τὴ γνώμη του, τότε ἐπακολουθεῖ ἐξάπαντος ὁ χωρισμός τους καὶ ἡ διαίρεσή τους καὶ ἡ καταστροφή τους. Ὅπου λείπει ἡ ἐνότητα καὶ ἡ σύμπνοια, βασιλεύει ἡ σύγχυσις. Μὲ τὴν ἀταξία καὶ μὲ τὴν ἀναρχία, τίποτα δὲν κατορθώνεται. Καὶ μᾶς τὸ δείχνει αὐτὸ ὀλοφάνερα τὸ παράδειγμα τῶν ἀπογόνων τοῦ Νῶε, ὕστερα ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸ.

Ἐνόσω συμφωνοῦσανε μεταξύ τους, κι' ἐνόσω εἶχανε μιὰ γνώμη, μιὰ βουλή, κι' ἓνα στόμα, ἐκτίσανε μιὰ πολιτεία μεγάλη, ἓνα ἰσχυρὸ φρούριο, κι' ἓνα πύργο πού ἡ κορυφή του ἔφθανεν ὡς τὸν οὐρανόν. Κι' ἂν ἐξ-ακολουθοῦσανε νᾶναι μονιασμένοι καὶ νὰ συμφωνοῦνε μεταξύ τους, θᾶφερναν, χωρὶς ἄλλο, σὲ τέλος κάτι πού θᾶτανε πολὺ μεγάλο καὶ πού τέτοιο παρόμοιο δὲν θᾶ μπορούσε νὰ βρῆ κανεὶς εὐκόλα κι' ἄλλο. «Καθετὶ πού θᾶ τὸ ἐπιχειροῦσανε, θᾶ τὸ πραγματοποιοῦσανε. (Γεν. ια', 1—6).

Ἐπειδὴ, μὲ τὴν ὁμόνοια καὶ μὲ τὴ σύμπνοια καὶ μὲ τὴ συνεννόησις ὅλα γίνονται· κι' αὐτὰ ἀκόμη πού μᾶς φαίνονται ἀκατόρθωτα κι' ἀπραγματοποίητα. Ἀλλὰ ἐσυγχύσθησαν οἱ γλῶσσές τους. Καὶ οἱ παράτολμοι ἐκεῖνοι οἰκοδόμοι δὲν ἐκαταλάβαιναν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. «Δὲν μπορούσε ὁ καθένας τους νὰ καταλάβῃ τί τοῦ λέει ὁ γείτονάς του» (Γεν. ια', 8). Κι' ἔφθασε αὐτό, γιὰ νὰ μείνῃ ἀτελειώτο τὸ ἔργο τους. «Ἐσταματήσανε νὰ κτί-ζουνε καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν Πύργον» (Γεν. ια', 8).

Πρέπει νά προλαβαίνει κανείς τις ἀφορμές τῆς διαμάχης.

Συχνὰ οἱ ὑπηρέτες τοῦ ἑνὸς φιλονικοῦνε μὲ τοὺς ὑπηρέτες τοῦ ἄλλου, καὶ γίνονται ἔτσι ἡ αἰτία νά περάσῃ ἢ διαμάχῃ ἀπὸ τοὺς δούλους καὶ στοὺς κυρίους καὶ στοὺς ἀφεντάδες. Καὶ τὸ χειρότερο ἀκόμη εἶναι, πὼς μερικὲς φορές τὸ πρᾶγμα αὐτὸ συμβαίνει κι' ἀνάμεσα σὲ συγγενεῖς, καὶ σὲ ἀνθρώπους πού ἔχουνε στενώτατο σύνδεσμο μεταξύ τους· καὶ πού θάπρεπε, ἐπειδὴ κυλᾷ στὶς φλέβες τους τὸ ἴδιο αἷμα, νᾶναι ἀχώριστοι καὶ νᾶχουνε μιὰ ψυχή.

Ἴδου τὸ παράδειγμα. «Ἐπιασθήκανε, μεταξύ τους, οἱ βοσκοὶ τῶν κοπαδιῶν τοῦ Ἀβραάμ, μ' αὐτοὺς πού ἐβοσκούσανε τὰ ποίμνια τοῦ Λῶτ, πού ἦτανε ἀνεψιός του». Καὶ ὁ μυαλωμένος καὶ φρόνιμος Πατριάρχης, ἐφανέρωσε ποιὲς μπορούσε νά εἶναι οἱ συνέπειες ἀπὸ τὸ ἄτοπο αὐτό, καὶ τίς παρουσίασε σὰν νᾶχανε κι' ὅλας γίνει. Καὶ γι' αὐτὸ, δὲν εἶπε στὸν ἀνεψιό του τὸν Λῶτ· «Ἄς μὴ μαλλώνουνε οἱ βοσκοὶ σου, μὲ τοὺς βοσκούς μου», ἀλλὰ τοῦ εἶπε· «ἄς μὴ φιλονικοῦμε μεταξύ μας, ἐγὼ καὶ σύ... γιατί ἐμεῖς εἵμαστε ἀδελφία» (Γεν. ιγ', 7—8).

Δὲν λέει δηλαδὴ αὐτὸ πού ἐγίνηκε, ἀλλ' αὐτὸ πού θά μπορούσε νά γίνῃ. Προβλέπει δηλαδὴ τὰ πιθανὰ ἐπακόλουθα καὶ προλαβαίνει νά ξερριζώσῃ τὸ ἄτοπο.

Ἄς λείψῃ ἡ αἰτία, γιὰ νά μὴν συνακολουθήσῃ τὸ ἀποτέλεσμα. — Αἰτία τῆς φιλονικίας δὲν εἶναι ἡ στενοτοπιά πού ἔχομε; Μᾶς συμφέρει λοιπὸν νά χωρισθοῦμε. Καλύτερα νά εἵμαστε μακριὰ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ νᾶμαστε ἀγαπημένοι, παρὰ νά γειτονεύωμε καὶ ν' ἀντιμάχεται ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. «Νά, δὲν εἶναι ὅλος ὁ κόσμος ἀνοικτὸς ἐμπρὸς μας»; Κύτταξε νά ἰδῆς πόση ἀπλοχωριά ὑπάρχει· λοιπὸν ἀποτραβήξου ἐσὺ κι' ἄς χωρίσωμε. Διάλεξε μονάχος σου τὸ μέρος πού σοῦ ἀρέσει περισσότερο. «Ἄν πάρῃς ἐσὺ τὸ ἀριστερὸ

μέρος, ἐγὼ θὰ πάρω τὸ δεξιό· κι' ἂν πάρης τὸ δεξιό, ἐγὼ θ' ἀποτραβηχθῶ ἀριστερά». (Γεν. ιγ', 9).

Πρέπει νὰ προσέχωμε στὴν ἐκλογή μας.

Ὁ ἄνθρωπος γελοίεται συχνὰ στὴν ἐκλογή του· κι' ἀντὶς γιὰ τὸ καλύτερο, διαλέγει τὸ χειρότερο. Ὁ Λῶτ, ὅταν εὐρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶχε καὶ τὴν ἄδειά του νὰ διαλέξῃ ὅποιο μέρος τᾶρεσε, εἶδε τὴν περιφέρειαν τοῦ Ἰορδάνη πὼς ἦτανε καλοχώματη, εὐφορη, γεμάτη ἀπὸ δροσιὲς καὶ ἀπὸ νερά, καὶ χλοῖσμένη καὶ εὐχάριστη· κι' ἐθάρρεψε πὼς βλέπει τὸν Παράδεισο· καὶ τὴν ἐλόγιασε πὼς δὲν ὕστερεῖ σὲ τίποτε ἀπὸ τὴν πλοῦσια καὶ τὴν πανεύφορη γῆ τῆς Αἰγύπτου.

Ἐπάνω σ' αὐτὴ λοιπὸν ἐπέσανε τὰ μάτια του κι' ἐδέθηκε μαζί της ἡ καρδιά του. Καὶ λαχταρᾷ νὰ τὰ ἀποκτήσῃ. Αὐτὴ προτιμᾷ. Κι' αὐτὴν διαλέγει. «Ἐδιάλεξε ὁ Λῶτ γιὰ τὸν ἑαυτό του τὴν περιφέρειαν τοῦ Ἰορδάνη» (Γεν. ιγ', 11).

Τὴν ἐπῆρε λοιπὸν. Κι' ὅμως ἐξεγελάσθηκε. Κι' ἐκεῖ πού πίστευε πὼς βρῆκε τὸν Παράδεισο, ἔπεσε μέσα στὴν Κόλαση. Ἐπειδὴ «ἐπῆγε νὰ ζήσῃ στὰ Σόδομα». Καλὴ βέβαια ἦτανε ἡ γῆ. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως πού τὴν κατοικοῦσαν ἦτανε διεστραμμένοι καὶ φαῦλοι. «Οἱ ἄνθρωποι πού ἐμένανε στὰ Σόδομα ἦτανε πανάθλιοι» (Γεν. ιγ', 13).

Στὴ ζωὴ μας αὐτὴ, δὲν βρίσκονται τὰγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, ἐνωμένα ὅλα μαζί. Εἶναι ἀνακατωμένα πάντα τὰγαθὰ τοῦ κόσμου μας αὐτοῦ μαζί μὲ τὰ κακὰ. Καὶ τίς περισσότερες φορὲς τὰ κακὰ πλεονάζουνε. Ὁ Λῶτ θάτανε πολὺ περισσότερο κερδισμένος καὶ ὠφελημένος, ἂν διάλεγε νὰ κατοικήσῃ μιὰν ἄλλη χώρα. Κι' ἄς ἦτανε ἔρημη καὶ τραχεῖα καὶ δυσκολοκατοίκητη. Ἐξεγελάσθηκεν ὅμως στὴν ἐκλογή του. Κι' αὐτὸ τὸ εἶδε καὶ τὸ διεπίστωσε ἀργότερα, ἀπὸ τὰ ὅσα ἔπαθε.

Μετφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Αἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ

Ἡ ἐγκληματικότητα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κλήρου

Ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία διέρχεται μιὰν ἐποχὴν θλιβεράν. Δηλητηριασμένη ἢ ἀτμόσφαιρά της ἀπὸ μίση, κακίας καὶ βδελυρότητες. Τὴν εἰδυλλιακὴν της παλαιὰ μορφήν τὴν ἔχει διαδεχθῆ ἡ μορφή τῆς ἀθλιότητος. Τὸ ἐγκλημα γίνεται συχνά. Φόνοι, ἐκβιασμοὶ καὶ κακουργήματα κάθε μορφῆς. Λὲς καὶ ἐγκατέλειπεν ὁ Θεὸς τὸν λαόν του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Θεὸς ὅμως ποτὲ δὲν ἐγκαταλείπει τὰ δημιουργήματά του. Εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν δρόμον ποὺ ἐχάραξε ἢ καλωσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τοῦ διαβόλου καὶ τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων. Παραγμένη ἢ κοινὴ συνείδησις ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ τὴν μορφή τῶν ἐγκλημάτων τῶν τελευταίων ἰδίως αὐτῶν μηνῶν. Τὸ πατρικὸ φίλτρο κατεπνίγη κατὰ τὸν πλέον ἀποκρουστικὸν τρόπον, τὸ ἀδελφικὸν αἶσθημα ἐβάφη μὲ αἷμα καὶ ἀγριότητα καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν πλησίον ἔπαυσε νὰ θεωρῆται ὡς ἀνθρώπινη ἐκδήλωσις καὶ ὑποχρέωσις. Τὰ βιβλικὰ Σόδομα καὶ Γόμορα ξαναζωντανεύουν στὴν σκέψι μας καὶ δημιουργοῦν τὸν ἴλιγγον καὶ τὴν ψυχικὴ ἀναταραχὴ τῶν χριστιανῶν, ποὺ δὲν ἐξέκλιναν ἀπὸ τὴν πίστι των πρὸς τὸν Θεὸν καὶ δὲν ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν εὐθὺ δρόμον τῆς δημιουργίας Του. Πῶς θὰ ἀντιμετωπισθῆ τὸ κῦμα αὐτὸ τῆς ἐγκληματικῆς ἀθλιότητος ποὺ ἐσημείωσε τόση ἐπέκτασι στὴν ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν; Ἡ ἀποδοκιμασία τῶν ὑγιῶν ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς ἀνθρώπων ἀποτελεῖ ἓνα ἠθικὸν ὄπλον ἀντιμετωπίσεως καὶ ἡ αὐστηρὰ ἐπιβολὴ τοῦ νόμου δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις τῆς σχετικῆς, ἂν μὴ ἀπόλυτης, περιστολῆς τῆς ἐγκληματικότητος. Ἄλλ' ἡ περίπτωσις αὕτη δημιουργεῖ ἔδαφος δράσεως καὶ ἐκδηλώσεως καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ κίνδυνος τοῦ ἀνθρωπίνου ἐκτροχιασμοῦ καὶ τῆς καταβαρῶσεως τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν δημιουργεῖ ἠθικὰς ὑποχρεώσεις καὶ διὰ τὸν κλῆρον. Δι' ὅλον ἀνεξαιρέτως τὸν κλῆρον. Καὶ ὁ

ἀπλὸς ἄλλ' εὐσεβὴς καὶ εὐσυνείδητος ἱερεὺς, ὁ ἐφημέριος, καλεῖται νὰ προσφέρῃ τὴν πολῦτιμον συμβολὴν του διὰ τὴν ἀποτροπὴν τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐγκληματικότητος. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ μὴ διὰ τῆς συμβολῆς τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ ὡς ἐκπροσώπων Του. Ἐχει τὴν ἔθνικὴν του ἱστορίαν ὁ ἑλληνικὸς κλῆρος. Ὑποχρέωσίς του εἶναι νὰ ἀγωνισθῇ καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἄλλης ἱστορίας του εἰς τὸ πλαίσιο τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἀκρίτας εἰς τὰ σύνορα τῆς ἠθικῆς ὁ ἐφημέριος καὶ τῆς πλέον ἀπομακρυσμένης ἑλληνικῆς ἐπαρχίας. Μὲ τὸν σταυρόν, τὴν πίστιν του καὶ τὸν λόγον του ὡς ὄπλα. Θὰ ὑπάρχουν δισταγμοὶ εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητά μιᾶς τέτοιας προσπαθείας καὶ συμβολῆς τοῦ κλήρου εἰς τὴν δηλητηριασμένην ἀπὸ ἀνηθικότητα καὶ ἐγκληματικότητα ἀτμόσφαιρα τῶν τελευταίων χρόνων. Ἀλλὰ τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατον, ὅταν ὑπάρχη ἡ συμπαράστασις τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὕτη ἡ συμπαράστασις εἶναι ἐξησφαλισμένη εἰς τὴν ταπεινὴν ἀλλὰ καὶ ὑποβλητικὴν σταυροφορίαν, τὴν ὁποίαν καλεῖται νὰ ἀναλάβῃ καὶ ὁ κλῆρος ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών του ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. Καὶ μόνο ἡ ἀντίληψις τῶν πιστῶν μὲ τὴν ἀνήσυχον καὶ παραγμένην συνείδησι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑψώνει τὴν ἱερά ἀποστολὴν της ὡς φραγμὸν κατὰ τῶν σημερινῶν ἐγκληματικῶν τάσεων δημιουργεῖ μίαν ψυχικὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἀπαλύνει τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὴν ταράχην τῆς συνειδήσεως.

*

Θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ τίμιον ράσο δυσκολίες ἴσως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνθρωπιστικῆς καὶ χριστιανικῆς ἀποστολῆς του, ἀλλ' ἡ νίκη ποῦ ἐστεφάνωσε πάντοτε τοὺς ἀγῶνας σὲ κάθε ἐκδήλωσί τους καὶ σὲ πᾶσα κατεύθυνσί τους παρουσίασε πάντοτε δυσκολίες. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐκτροπῆς τῆς ἀνθρωπίνης χριστιανικῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν δρόμον τὸν εὐθὺ ἢ πίστις τῶν ἀγωνιστῶν κληρικῶν καὶ ἡ κατανόησις τοῦ ὑψίστου καθήκοντος, τὸ ὁποῖον ἐπιτελοῦν, παρ' ὅλα τὰ ταπεινὰ ὑλικά μέσα ποῦ διαθέτουν, ἀποτελοῦν τὸ καλλίτερον καὶ ἀποτελεσματικὸν ὄπλον. Ἡ φωνὴ τῶν

κληρικοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ εἰς τὴν μικρὴ ἐπαρχιακὴ περιοχὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εὕρη κάποια ἀπήχησι. Εἶναι ἡ φωνὴ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ποῦ καλεῖ τὰ πλάσματά του νὰ συνέλθουν καὶ νὰ ἀποτάξουν ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ κόσμου τὸν Σατανᾶ, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν ψυχικὴ παράλυσι καὶ διαφθορά.

Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι βεβαρυμένη ἀπὸ μυρίους ὑλικούς καὶ ἠθικούς πειρασμούς. Τὰ ἔγκλήματα τῶν τελευταίων χρόνων εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν καὶ εἰς αὐτὰς τὶς μεγάλας πόλεις εἶναι ἐκδήλωσις σαφὴς τῶν πειρασμῶν αὐτῶν. Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀκλονήτου σθένους διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν πειρασμῶν αὐτῶν παρίσταται ὑποχρέωσις ἐπιτακτικὴ. Δὲν θὰ πρέπει οἱ ταπεινοὶ ἀλλὰ πιστοὶ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου νὰ ἀναμετροῦν τὸ μικρὸ ἀνάστημά τους μὲ τὰς ροπὰς καὶ τὰς διαθέσεις τῶν κτηνανθρώπων. Μικρὸς τὸ ἀνάστημα Δαυὶδ κάθε κληρικὸς μὲ κατανόησιν τῆς ἱερᾶς καὶ ὑψηλῆς ἀποστολῆς του εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντικρύσῃ νικηφόρα τὸν Γολιάθ ἀντίπαλον τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὸν στίβον τοῦ ἀγῶνος ποῦ καλεῖται νὰ μετᾶσῃ κλείοντας μέσα του τὴν ψυχὴ καὶ τὴν πίστι τοῦ ταπεινοῦ Νέστορα μαθητοῦ τοῦ μυροβλήτη ἀγίου τῆς Θεσσαλονίκης, τοῦ τροπαιοφόρου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, θὰ εἶναι ἀσφαλῶς σὲ θέσι πάντοτε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς Λυαίους τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς κτηνωδίας.

*

Θὰ πρέπει νὰ ἐξεγερθοῦν οἱ κληρικοὶ κάθε τάξεως καὶ βαθμοῦ καὶ κάθε μορφωτικοῦ ἐπιπέδου διὰ τὴν σταυροφορίαν κατὰ τοῦ ἐγκλήματος. Τὸ ἔδαφος ποῦ ἀνοίχθηκε μὲ τὰ τελευταῖα ἀπάνθρωπα ἐγκληματικὰ κρούσματα εἶναι προσφορὰ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ ράσον ἀπέναντι τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας.

Ἄλλὰ καὶ μόνον ἡ συναίσθησις ὅτι ἔπραξε τὸ καθῆκόν του κάθε κληρικὸς ὡς λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου θὰ εἶναι καὶ αὐτὴ μεγάλη ἱκανοποίησις. Τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι ἐστάθηκε εἰς τὸ ὕψος του ἐναντίον τοῦ κακοῦ.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ἐκ τῶν βίων τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου.

Ὁ μέγας Ἀλύπιος, πού ἐνοιωθε τὴν καρδιά του νὰ καταφλογίζεται ἀπὸ τὸν θεῖον ἔρωτα κι' ἀναζητοῦσε, τί θὰ μπορούσε νὰκανε στὸν κόσμον αὐτόν, γιὰ νὰ καταξιωθῆ νᾶναι πάντα κοντὰ στὸ Χριστὸ καὶ νὰ χορταίνη τὴ δόξα του δεμένον αἰώνια μαζί του, ἀποφάσισε ν' ἀπαρνηθῆ τὰ ἐγκόσμια· καὶ μακρὰ κι' ἀπὸ συγγενεῖς, κι' ἀπὸ φίλους, κι' ἀπὸ κάθε δικό του, κι' ἀπὸ τὴ μάνα πού τὸν γέννησε, νὰ προτιμήσῃ τὴ γαλήνη τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς.

Τὴν πρόθεσή του λοιπὸν αὐτὴ τὴν ἐμπιστεύθηκε στὴ μητέρα του καὶ τῆς εἶπε — Αἰσθάνομαι, Μητέρα μου, στὴν καρδιά μιὰ ἀβάσταγην ἐπιθυμία νὰ τραβήξω κατὰ τὴν Ἀνατολή, πού ἐκεῖ ζοῦνε μιὰ θεάρεστη καὶ μακαριστὴ ζωὴ ἄνθρωποι πολλοί, πού ἐπροτιμήσανε, ἀπὸ κάθε ἄλλῃ χαρὰ τοῦ κόσμου, τὸ Μοναχικὸ βίον. Δὸς μου λοιπὸν, Μητέρα μου, τὴν εὐχή σου, σὰν φυλαχτό μου, καὶ γιὰ κατευόδιό μου στὸ δρόμο μου.

Κι' ἐκείνη, σὰν τᾶκουσεν αὐτό, δὲν ἐταράχθηκε διόλου σὰν γυναίκα πού ἦτανε, οὔτε καὶ τοῦ πρόβαλε τὴ χηρεία της καὶ τὴ μοναξιά της καὶ τὸ πῶς θὰ τῆς ἦτανε φοβερὸ ν' ἀποστερηθῆ τὸ παιδί της, πού εἶναι ἡ μεγαλύτερη χαρὰ γιὰ μιὰ μάνα· οὔτε καὶ τοῦ εἶπε τίποτε ἄλλο σχετικόν, γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ νὰ ἐλαττωθῆ ὁ ζῆλος του καὶ ἡ λαχτάρα του, γιὰτὶ παραπάνω ἀπὸ τὴ δικὴ της χαρὰ, ἔβαζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ συμφέρον τοῦ παιδιοῦ της· ἀλλὰ,

σφίγγοντας τὴν καρδιά της, ἐσήκωσε τὰ χέρια της καὶ τὰ μάτια της ψηλά, κι' ἀναλύθηκε σὲ θερμὴ προσευχή.— Πήγαινε τοῦ εἶπε, παιδί μου, ἐκεῖ πού σὲ κατευθύνει ἡ ἐσωτερικὴ σου διάθεση. Κι' ὁ Θεός, πού τοῦ ἀνήκει ἡ ζωὴ μας καὶ πού στὴν προστασία του σ' ἀφιερώνω, θὰ σοῦ στείλῃ τὸν Ἄγγελό του νὰ σὲ προστατεύῃ καὶ νὰ σὲ ὀδηγῇ κατὰ τὸ θέλημά του. Καὶ γι' ἀνταμοιβὴ σου, πού παραπάνω κι' ἀπὸ γονηούς σου κι' ἀπὸ Πατρίδα σου ἀγάπησες τὸν Κύριο τῶν ὄλων, «θὰ σὲ βοηθήσῃ ἀπὸ ψηλά· θὰ σὲ ντύσῃ μὲ τὸ θώρακα τῆς δικαιοσύνης· θὰ σοῦ φορέσῃ τὴν περικεφαλαίαν τῆς σωτηρίας· καὶ θὰ λάμψῃ, σὰν καλοκαιριὰτικο μεσημέρι, ἡ ἀρετὴ σου καὶ τὰ ἔργα σου».

Ἐντάξια μάνα ἐνὸς τέτοιου παιδιοῦ, ἔβαλε τὴν ἀρετὴν παρα-

πάνω από τὸ συναίσθημά της, καὶ δὲν ἔκαμε καὶ δὲν εἶπε τίποτε τὸ ἀνάξιο! Κι' ἀφοῦ τοῦδωκε τὴν εὐχή της, ἐκρεμάσθηκε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ λαιμό της· κι' ἐκείνη τῶσφιγγε στὴν ἀγκαλιά της· μὲ λαχτάρια, κι' ἔτσι πεσμένοι ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλο, ἀφοῦ ἐκλάψανε πολὺ καὶ καταφιληθήκανε, ἀποχωρισθήκανε· καὶ ἡ μάννα ἐτράβηξε γιὰ τὸ σπίτι της, καὶ τὸ παιδί ξεκίνησε γιὰ τὸ ταξίδι, πού τόσο λαχταροῦσε.

Ὅταν λοιπὸν, ἔπειτα ἀπὸ μερικές ἡμέρες, μαθητεύθηκε πῶς ἔφυγε τὸ παιδί, καταλυπηθήκανε, ὅπως ἦταν φυσικό, ὅλοι οἱ δικοὶ του. Καὶ σὰν τᾶκουσεν ὁ Προϊστάμενος τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχασε διόλου καιρό, παρὰ ξεκίνησε νὰ τὸ βρῆ. Καὶ πραγματικὰ τὸ πρόφθασε στὰ Εὐχάατα, τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ πανηγυριοῦ τοῦ Μάρτυρα Θεόδωρου. Καὶ μὲ πολλὰ παρακάλια, πού τὰ συνωδεύανε καὶ δάκρυα, τὸ κατάφερε νὰ δεχθῆ νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω στὴ Μητέρα του. Εἶχεν ὅμως καὶ τὸ παιδί ὄνειριασθῆ· κι' ἄκουσε μέσα στὸν ὕπνο του μιὰ φωνὴ κάποιου, πού τοῦλεγε. — Νὰ μὴ λυπηθῆς διόλου, ἂν ἀποτύχῃς στὸ σκοπὸ σου. Οἱ ἅγιοι τόποι βρίσκονται, παιδί μου, παντοῦ, ὅπου διαλέγει ὁ καθένας, γιὰ νὰ ζήσῃ μ' εὐλάβεια.

Κι' ἔτσι, μὲ τὸ θέλημα καὶ μὲ τὴν εὐδοκία τοῦ Χριστοῦ, ἀποδόθηκε πάλιν ὁ γλυκύτατος καρπός, στὴν πατρίδα καὶ στὴ γῆ πού τὸν ἐκάρπισε.

Σὰν λοιπὸν ξαναγύρισε, ἀνέβηκε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ βουνά, πού βρίσκονται κατὰ τὸ νότιο μέρος τῆς πολιτείας, κι' ἐκεῖ κλείσθηκε μέσα σ' ἕνα χαμόσπιτο κι' ἄρχισε μιὰ σκληρότατην ἀσκητικὴ ζωὴ. Καὶ ὕστερα ἀπὸ κάμποσο καιρό, κι' ἀφοῦ ἐσκληραγωγῆθηκε ἄρκετά, μὲ τὰ γυμνάσματα τῆς ἀρετῆς, ἄρχισε νὰ μὴ εὐχαριστιέται πλέον μὲ τὸ χαμοκάλυβό του, παρὰ ἐπιθυμοῦσε ν' ἀποκτήσῃ ἕνα πιὸ ψηλὸ· γιὰτὶ κι' ὁ στοχασμὸς του πρὸς τὰ ψηλὰ καὶ πρὸς τὰ θεῖα πάντοτε στρεφότανε.

Εἶδε λοιπὸν μιὰ μικρὴ κολόνα σ' ἕνα ἀπὸ τὰ μνήματα τῆς περιοχῆς ἐκείνης· κι' ἀφοῦ περιτριγύρισε τὸ κεφαλοκόλωνό της μὲ κάμποσα σανίδια, ἀνέβηκε κατόπιν καὶ κλείσθηκε μέσα, ἀψηφώντας τὶς κακοκαιρίες καὶ τὶς ἀνεμικές· Καὶ σ' ὅλα αὐτὰ εἶχε συμπαραστάτισσά του τὴ μητέρα του, πού δὲν τὸν ἄφηνε μονάχο ποτέ.

Κάποτε λοιπὸν τὰ λεφούσια τοῦ Σατανᾶ, πού μισοῦσανε θανάσιμα τὸν ἅγιο γιὰ τὴν ἀγγελικὴ του ἐκείνη διαγωγὴ, παρατάχθηκαν σὰν στρατὸς ἐκεῖ, κι' ἐρρίξανε κατ' ἀπάνω του τόσες πολλὲς πέτρες, πού διαλυθῆκανε ἀπὸ τὰ πετροβολήματα τὰ σανίδια τοῦ κεφαλοκόλωνου πού τὸν ἐπροστατεύανε, κι' ἐξυλωθῆκανε ὅλως διόλου. Καὶ μάλιστα μιὰ ἀπὸ τὶς πέτρες αὐτές, πού ἦτανε ἄρκετὰ μεγάλη, ἐκτύπησε καὶ τὸν ἅγιο στὸν ὠμὸ του δυνατά.

Κι' αὐτὸς θέλοντας νὰ δείξῃ στοὺς δαίμονες, πῶς τὰ κτυπήματά

τους δὲν τὰ λογιάζει, παρὰ σὰν τσαγγρουνίσματα πού μπορεί νὰ κἀνη ἓνα βρέφος, ὕστερα ἀπὸ τὴν πρωϊνὴ του προσευχὴ, μ' ἓνα σκερπάνι πού τοῦφερε ἡ μητέρα του, ἐγκρέμισε τὴ σκεπὴ τῆς σανιδοκαλύβας του ὅλως διόλου· καὶ τὴν ἔρριξε κατάχαμα, γιὰ νὰ μὴν τοὺς εἶναι ἐμπόδιο νὰ τὸν πετροβολοῦνε, ὅποτε θέλουνε.

Ἡ μητέρα του λοιπὸν, μόλις ἄκουσε τοὺς βρόντους ἀπὸ τὰ σανίδια πού πέφτανε καὶ βγῆκε καὶ τὰ εἶδε θρύψαλα καὶ κομματιασμένα καταγῆς, τοῦ εἶπε κτυπώντας μὲ τὸ δεξὶ τῆς χέρι τὸ μέτωπό της — Γιατὶ τῶκανες αὐτό, παιδί μου; γιατί τὸ γκρέμισες τὸ προφυλακτήρι σου αὐτό; Πῶς θ' ἀπαντέχης παιδί μου, τώρα στὶς κακοκαιρίες; Πῶς θ' ἀπαντᾷς τοὺς ἀνεμοδαρμούς καὶ χιονόβροχα; Καὶ πῶς θὰ βαστάξης τὸ καλοκαίρι στὴν πυράδα τοῦ Ἡλίου, πού καίνε οἱ ἄκτινες του σὰν τὴ φωτιά;

Καὶ τῆς ἀπάντησε στὰ λόγια τῆς αὐτὰ ὁ Ὅσιος — Γιατὶ μὲ ρω-

τᾶς μητέρα μου; μήπως τὸ τούρτουρό μας ἐδῶ, δὲν θὰ γίνῃ ἐκεῖ ζεστασιά; ἢ μήπως δὲν πρέπει νὰ βαστάξωμε ὑπομονετικά τὴν πύρα τοῦ καλοκαιριοῦ, γιὰ νὰ γλυτώσωμε ἐκεῖ ἀπὸ τὶς φλόγες τῆς αἰώνιας Κόλασης; Καὶ πῶς ἄλλοιῶς θὰ κερ-

δίσωμε ἐπάξια τὴν ἀνταμοιβὴ μας γιὰ τὸν κόπο μας;

Τέτοια, κι' ἄλλα παρόμοια λέγοντας ὁ Ὅσιος τὴν ἐπεισεν εὐκόλα τὴν μητέρα του νὰ δεχθῆ, ὄχι μονάχα τὸ πέταγμα τῶν σανιδιῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ γυμνωθῆ ὅλως διόλου ἀπὸ τὰ ρούχα πού φοροῦσε. Γιατὶ, ἂν καὶ ἡ φιλοστοργία τῆς ἦταν ἀπροσμέτρητη, δὲν ἤξερε νὰ λυπᾶται ἡ καρδιά της, ὅταν ἔβλεπε, πῶς γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ὑποφέρει τὸ παιδί της. Ἀρνιότανε τὴ φύση τῆς, προκρίνοντας ἀπὸ τὸ σπλάγχνο τῆς τὸ Θεό. Κι' ἔτσι ἔβλεπες τὸ παιδί νὰ χαίρεται γιὰ τὴ φιλόθεη μητέρα του· καὶ τὴν μητέρα ν' ἀναγαλλιάζει γιὰ τὰγαπημένο τῆς παιδί· καὶ τὸ Θεὸ νὰ δοξάζεται περὶ λαμπρακι' ἀπὸ τοὺς δύο τους.

Γιατὶ ποῖος δὲν εὐλογεῖ τὸν καρπὸ τ' ἁγιασμένου ἐκείνου δένδρου; ἢ καὶ ποῖος δὲν μακαρίζει τὴ ρίζα τοῦ βλασταριοῦ ἐκείνου; Γιατὶ κοντὰ σ' ὅλες τὶς ἄλλες τῆς χάρες καὶ τὶς ἀρετὲς πού τὴν ἐστολίζανε, ἔστησε μιὰ σκηνὴ κοντὰ στὸ στυλο τοῦ παιδιοῦ τῆς, κι' ἔμενε πάντα κοντὰ του καὶ τὸ ὑπηρετοῦσε, καταφρονώντας ὅλα τ' ἄλλα καλά τοῦ κόσμου. Καὶ ἦταν κατευχαριστημένη, σὰν νὰ ζοῦσε μέσα στὸν Παράδεισο· καὶ φρόντιζε μονάχα γιὰ τὸ καθετί· καὶ τοῦφτιαχνε

μέ τὰ χέρια της, κάθε χρειάζομενο, χωρίς νά ξεχνᾷ ποτέ της νά βοηθᾷ, ὅπως μπορούσε, καί τοὺς φτωχοὺς.

Κι' ὅταν κάποιος τῆς ἔδωκε, μέ τὴν διακριτικότητα ποὺ ταιριάζει στὴν εὐσέβεια, μιὰ χρυσὴ λίρα, τὴν ἔδέχθηκε καί κατέβηκε στὴν πολιτεία, γιὰ ν' ἀγοράσῃ, μέ τὴν συγκατάθεσι τοῦ παιδιοῦ της, διάφορα ἀναγκαζοῦμενα. Κι' ὅταν τὴν εἶδε νά γυρίζῃ, μ' ἀδειανὰ χέρια, τῆς εἶπε— Ποῦ εἶναι, Μητέρα μου, τὰ ψώνια ποὺ ἔκαμες; Κι' ἐκείνη τ' ἀπάντησε.— Τὰ ξόδιασα, παιδί μου, γιὰ τὸ Θεὸ καί γιὰ τοὺς φτωχοὺς, μὰ καί γιὰ τὸ δικό μας τὸ καλό. Γιατί ποτέ μας δὲν πρέπει νὰ βάζομε τίς χρεῖες τίς δικές μας, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἱερὴν ὑποχρέωση ποὺ ἔχομε νά βοηθᾶμε τοὺς φτωχοὺς. Καί νά ξεχνοῦμε πῶς οἱ προσευχῆς τοὺς γιὰ μᾶς, εἶναι ὁ μεγαλύτερος μας πλοῦτος καί θησαυρός. Κι' ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια της αὐτὰ ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, εὐλόγησε τὴ μητέρα του, κι' ἔδέχθηκε, μέ μεγάλη του χαρά, τὸ πρᾶγμα αὐτό.

Τὰ καλὰ τῆς μοναξιάς.

Τρεῖς καλοὶ καί προοδευτικοὶ ἄνθρωποι γινήκανε φίλοι, κι ἐδιאלέξανε ξεχωριστὸ τρόπο ζωῆς ὁ καθένας τους. Κι' ὁ μὲν ἕνας, σύμφωνα μέ τὸ Εὐαγγελικὸ «μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί,» ἐπροτίμησε νά συμφιλιώνῃ αὐτοὺς ποῦ ἔχανε διαφορὲς καί ποὺ φιλονικοῦσαν μεταξύ τους. Ὁ δεύτερος, ἐδιάλεξε νά βοηθᾷ καί νά συντρέχῃ τοὺς ἄρρωστους. Κι' ὁ τρίτος ἐτράβηξε πρὸς τὴν ἔρημο, γιὰ νά ζήσῃ ἐκεῖ καί ν' ἀσκητέψῃ, μαζί μέ τοὺς ὄσιους Πατέρες.

Ὁ πρῶτος λοιπόν, ὅταν παρακουράσθηκε ἀπὸ τίς ἀδιάκοπες φιλονικίες τῶν ἀνθρώπων, χωρίς νά μπορέσῃ νά φέρῃ κανένα ἀποτέλεσμα καί νά τοὺς κἀνῃ νά εἰρηνέψουνε, ἐβαρέθηκε κι' ἀπόκαμε· κι' ἐπῆγε νά βρῇ αὐτόν, ποὺ εἶχεν ἀφοσιωθῆ στὸ νά γιαιοτροπορέψῃ τοὺς ἄρρωστους. Τὸν εἶδε λοιπόν, νά μὴν ἔχῃ κι' αὐτὸς πλέον κουράγιο, καί νά μὴν εἶναι σὲ θέση νά φέρῃ σὲ καλὸ τέλος τὸ σκοπὸ του.

Ἐσυμφωνήσανε λοιπόν τότε καί οἱ δύο, νά πᾶνε νά βροῦνε αὐτόν π' ἀσκήτεψε, γιὰ νά μάθουνε τί ἔκαμε αὐτὸς καί τί ἐκέρδισε ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴ του ζωὴ. Κι' ὅταν ἀνταμωθήκανε, διηγήθηκεν ὁ καθένας τους τὰ δικά του, καί τὸ πῶς, ἀφοῦ ἔδοκίμασαν χίλιες δυὸ στενοχώριες, δὲν μόρεσαν νά φέρουνε ἀποτέλεσμα καί νά πραγματοποιή-

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

ΟΒΔΙΟΥ

Γιὰ τὸν προφήτη αὐτὸν δὲν εἶναι τίποτε ἐξακριβωμένο. Τὸ βιβλίον, ποῦ φέρει τὸ ὄνομά του, εἶναι τὸ μικρότερον σὲ ἔκτασι ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ περιλαμβάνει σ' ἓνα μοναδικὸ κεφάλαιο μιὰ ὄρασι γιὰ τὴν πτώσι τῆς Ἑδὲμ καὶ γιὰ τὴν παλινὸρθωσι τοῦ Ἰσραήλ.

«Ἐὰν μετεωρισθῆς ὡς αἰτὸς καὶ ἐὰν ἀνὰ μέσου τῶν ἀστρων θῆς νοσσίαν σου, ἐκεῖθεν κοιτάξω σε, λέγει Κύριος» (4). Δὲν ἔχει καμμία σημασία ἂν οἱ ἀσεβεῖς ἐπιτυγχάνουν πολλὰ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, τὸν γῆινο κι' ὑλικό. Ἡ ἀνοχή τοῦ Θεοῦ, ποῦ τὴν ὑπαγορεύουν οἱ ἀνεξιχνίαστες βουλές του, ἐπιτρέπει στὴν ἁμαρτία ὄχι μόνο νὰ ὑπάρχη καὶ νὰ συνεχίζη τὸν δρόμο της, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπερβαίνη σὲ κατορθώματα, νὰ ἀνεβαίνη πολὺ ψηλά, σὰν τὸν αἰτὸ ποῦ σχίζει τὸ βῆθος τοῦ οὐρανοῦ, δίνοντας τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἔχει τὴ φωλιά τὸ ἀνάμεσα στὰ ἄστρα. Ἀλλὰ ἀπὸ πουθενὰ ἡ ἁμαρτία δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγη τὴν πάταξί της, ποῦ δὲν θ' ἀργήση νὰ γίνη. Ὁ Θεὸς μένει πάντα ἀπείρως ἀνώτερος καὶ πιὸ δυνατὸς ἀπὸ τὰ τέρατα ποῦ σημειώνει ἐκείνη καὶ πάντα φθάνει ἡ ὄρα, ποῦ τὴ συντρίβει καὶ τὴν ἐξουθενώνει. Ἀπεναντίας, αὐτὸ ποῦ πράγματι ὑψώνεται χωρὶς νὰ ὑπάρχη φόβος κρημνίσεώς του, εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία, τὸ σύνολο τῶν σωσμένων ψυχῶν καὶ τῶν ψυχῶν ποῦ ἀγωνίζονται γιὰ τὴ σωτηρία τους μὲ συμπαραστάτρια τὴ χάρι, ὄχι ἀπλῶς φθάνει ἐκεῖ ποῦ μπορεῖ νὰ φθάση ὁ πιὸ ἰσχυρότερος αἰτὸς, ὄχι ἀπλῶς ἀνάμεσα στὰ ἄστρα κατασκηνώνει τὰ τέκνα της, ἀλλὰ πολὺ πιὸ ψηλά, στὰ ὑπερφρούρια, πλάϊ καὶ γύρω στὸν Κύριο τῶν κυριούντων καὶ βασιλέα τῶν βασιλευόντων.

«Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, ἀπολωῶ σοφοὺς ἐκ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ σύνεσιν ἐξ ὄρους Ἡσαῦ» (8). Οἱ ἐκτραχηλισμένοι κι' ἁμαρτωλοὶ Ἰδουμαῖοι ποῦ θεωροῦσαν ὡς πρόγονό τους τὸν ἀνόητο Ἡσαῦ, τὸν πρωτότοκο γυιὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰσαάκ, δὲν ἔνοιωθαν ὅτι συνέχιζαν τὴν ὀλέθρια νοοτροπία ἐκείνου, ἀλλὰ ἀπεναντίας εἶχαν τὴν ἀκράδαντη πεποίθησι, ὅτι ἦταν πλημμυρισμένοι ἀπὸ σύνεσι καὶ σοφία. Ἡ σοφία, ποῦ πάνω της στηρίζονταν καὶ ποῦ σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες της ρύθμιζαν τὸν βίον τους, ἦταν ἡ προσκόλλησις στὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἡ πίστις μονάχα σ' αὐτὰ καὶ ἡ περιφρόνησις τοῦ Θεοῦ. Τὰ ἐπίχειρα ὁμως, τῆς σοφίας αὐτῆς προειδοποιεῖ ἐδῶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν θ' ἀργοῦσαν νὰ φανοῦν κι' ἡ καταστροφὴ τῶν ἔργων της θὰ ἀπόδειχνε ὅτι ἦταν μιὰ μάταιη σοφία.

Ἡ ἰδουμαϊκὴ σοφία, μὲ ὅλα τὰ εἶδη καὶ τοὺς τρόπους της, πρυτανεύει καὶ στὶς ἡμέρες μας πάνω στὴ γῆ, ἐρχόμενη σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὸ Εὐαγγέλιο, πού τὸ θεωρεῖ καὶ τὸ καταγελάσῃ ὡς μωρία. Οἱ πρόοδοι της θαμπώνουν τὶς ἀστήρικτες ψυχές, προκαλοῦν σύγχυσι καὶ παρασύρουν πολλοὺς στὴν ἀπώλεια. Ἡ Ἐκκλησία, ταμεῖο τῆς ἀληθινῆς σοφίας, ὅρος ὄχι τοῦ Ἡσαΐ, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ, μαρτυρεῖ κατὰ τῆς σοφίας τοῦ κόσμου καὶ καλεῖ τὶς ψυχές νὰ νοιώσουν ὅτι ἡ σοφία ἐκείνη εἶναι προορισμένη ἀπὸ τὴ φύσι της καὶ τὰ ἔργα της νὰ ἀποδειχθῇ ποία πράγματι εἶναι καὶ νὰ δώσῃ τὴ θέσι της στὴ σοφία τοῦ Θεοῦ.

«Ὁν τρόπον ἐποίησας, οὕτως ἔσται σοι· τὸ ἀνταπόδωμά σου ἀνταποδοθήσεται εἰς κεφαλὴν σου» (15). Πολλὰ ἀπ' ὅσα συμβαίνουν στὸν ἄνθρωπο, λυπηρὰ κι' ἀντίξοα, δὲν οφείλονται στὴ δική του ἐνοχὴ καὶ δὲν πρέπει νὰ τὰ βλέπῃ παρὰ σὰν μιὰ οἰκονομία τῆς θείας ἀγάπης, πού ἀφορᾷ στὸ ψυχικὸ του καλὸ καὶ στὴν πνευματικὴ του προκοπή. Εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα καὶ πιὸ ἀπλᾶ μαθήματα τοῦ Εὐαγγελίου ἡ ἀλήθεια, ὅτι οἱ θλίψεις κι' οἱ ἐπαγωγές κακῶν ἐπιτρέπονται ἀπὸ τὸν οὐράνιο πατέρα μας γιὰ νὰ μᾶς κάνουν πιὸ δοκίμους ἐνώπιόν του, ὅπως ἡ φωτιὰ τοῦ χωνεστήριου ἀναδείχνει τὸ χρυσάφι κι' ὅπως τὰ πλήγματα τοῦ γλυφάνου ἀποδεσμεύουν ἀπὸ τὴν ἄμορφη πέτρα μιὰ καλλονή. Ὑπάρχουν, ὅμως, καὶ κακὰ πού πρέπει νὰ τὰ κατατάξουμε στὶς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας. Εἶναι ἀπόρροιας τῶν πταισμάτων μας. Ὁ ποιμὴν δὲν τυφλώττει μπροστὰ σὲ τέτοια ἀμφίβολα παρεπόμενα οὔτε ἀφήνει τὰ τέκνα του νὰ τυφλώττουν σὲ μιὰ τέτοια ἀλληλουχία, πού ὅταν τὴ δοῦν καὶ τὴ συναισθανθοῦν, ἀσφαλῶς, αὐτὸ θὰ τοὺς κἀνῃ καλύτερη καὶ πιὸ στερεὴ τὴ μετάνοια.

Εἶτε, ὅμως, στὴν μία εἴτε στὴν ἄλλη περίπτωσι, εἴτε ὁ Θεὸς ἀφήνει νὰ μᾶς βροῦν ἐπαγωγές κακῶν πού δὲν τὶς προκάλεσε ὁ βίος μας εἴτε σωρεύονται τέτοιες ἀπὸ δικό μας φταίξιμο, ἡ ἀγάπη του τὶς χρησιμοποιεῖ καὶ τὶς μὲν καὶ τὶς δὲ πρὸς παιδαγωγία. Μακάριος ὁποῖος δέχεται μὲ πρόθυμη καὶ φωτεινὴ διάθεσι αὐτὰ τὰ πικρὰ φάρμακα καὶ μεταβάλλει αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀπὸ προαγωγούς πρὸς στὴν ἐκτράχυνσι καὶ τὴν ἀπόγνωσι, σὲ οἴστρους πρὸς τὴν ἀνάνηψι καὶ τὴν τελείωσι.

«Ἐν δὲ τῷ ὄρει Σιών ἔσται ἡ σωτηρία καὶ ἔσται ἅγιον· καὶ κατακληρονομήσουσιν ὁ οἶκος Ἰακώβ τοὺς κατακληρονομήσαντας αὐτούς» (17). Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ μόνος τόπος ὅπου σώζεται ὁ ἄνθρωπος. Τὰ τέκνα της κατασφαλίζονται μέσα σ' αὐτὴ τὴ γλυκεῖα βεβαιότητα. Δὲν ἔχει σημασία ἂν τὸ κακὸ κορυβαντιᾶ γύρω κι' ὑψηλάχενο ἐπικρατεῖ. Δὲν ἔχει ἀκόμη σημασία ἂν κινῆ διωγμούς καὶ καταπατῆ ἀσύστολα τὸ δίκαιο τῶν χριστιανῶν καὶ κάνει νὰ φαίνεται ὅτι

ὁ Διάβολος ἐξουσιάζει τὴ γῆ καὶ τὴν κατακληρονομοῦν οἱ υἱοὶ του. Αὐτὰ ὅλα εἶναι παροδικά. Κληρονόμοι τοῦ κόσμου αὐτοῦ, στὸν αἰῶ-
νιο μετασχηματισμὸ του, στὴν ἀποκατάστασί του ἀπὸ τὸ καθεστῶς
τῆς ὕλης στὸ καθεστῶς τοῦ Πνεύματος, εἶναι μονάχα τὰ τέκνα τοῦ
Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ οἶκος τοῦ Ἰακώβ κι' ὄχι ὁ οἶκος Ἡσαῦ,
ὅπως συμβολίζονται οἱ δύο μερίδες ἐδῶ. Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας
πρέπει νὰ διακηρύχνουν αὐτὴ τὴ βεβαιότητα, ὄχι δὲ μόνο μὲ τὴ
διδασχὴ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν βίον τους, ἀπτόητοι πάντοτε μπροστὰ
στὰ γεγονότα ποὺ δείχνουν γύρω τους ὅτι ἡ ἀπιστία καὶ τὰ ἔργα
τῆς ἐπικρατοῦν. Οἱ χριστιανοί, ἰδίως σήμερα, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὸν
ἐνθουσιασμὸ αὐτόν, γιατί ἰδίως σήμερα τὸ ὄρος τοῦ Ἡσαῦ σκιάζει
τὸν κόσμον.

ΙΩΝΑΣ (Α')

Ὁ Ἰωνᾶς, γιὸς τοῦ Ἀμαθί, ἀπὸ τὴ φυλὴ Ζαβουλῶν, ἔζησε
τὸν 10ον αἰῶνα, ὅταν βασίλευε ὁ Ἱεροβοάμ. Ὁ Θεὸς τὸν πρόσταξε
νὰ πάη στὴ μεγάλη πόλι τῆς Ἀσσυρίας Νινευῆ καὶ νὰ κηρύξη με-
τάνοια στοὺς κατοίκους της, ἔλλα φοβήθηκε τὴν ἐναντιωσύνη τους,
ἐπειδὴ εἶχε ἀκουστὰ τὴν πολλὴ τους ἀμαρτωλότητα, μπῆκε σ' ἓνα
πλοῖο, στὴν Ἰόππη, καὶ ξεκίνησε γιὰ μακρὰ. Ἀλλὰ, στὸ ταξίδι, σηκώ-
θηκε τρικυμία καὶ τὸ πλήρωμα, γιὰ νὰ ἐξευμενίσῃ τὴ θεότητα, ἔρριξε
τὸν Ἰωνᾶ στὴ θάλασσα, ὕστερα ἀπὸ κλῆρο. Ἐνα μεγάλο κῆτος
κατάπιε τότε τὸν δειλὸ προφήτη κι' ἀφοῦ τὸν κράτησε τρεῖς μέρες
στὴν κοιλία του, τὸν ξέρασε τέλος στὴν ἀκρογιαλιά. (Αὐτὸ στάθηκε
τύπος τοῦ ταφέντος καὶ ἀναστάντος Σωτῆρος). Ὁ Ἰωνᾶς πῆρε ξανά
ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ κι' αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν λιποψύχισε, ἀλλὰ πῆγε στὴν
Νινευῆ, κήρυξε μετάνοια κι' οἱ κάτοικοί της ἀνένηψαν. Τὸ βιβλίον τοῦ
Ἰωνᾶ, σὲ τέσσερα κεφάλαια, περιέχει τὴν ἱστορία του καὶ μιὰ ἐξαί-
σια προσευχὴ του στὸ δεῦτερο κεφάλαιο. Ἐχει ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέ-
ρον ποιμαντικὸ ὕλικὸ γιὰ μελέτη.

«Ἀνάστηθι καὶ πορεύου εἰς Νινευῆ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην καὶ
κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με»
(α' 2). Ἐνα ἄνθρωπο στέλνει ὁ Κύριος γιὰ νὰ ἀνατρέψῃ τὸ βίον τῶν
μυριάδων. Μιὰ ψυχὴ θέλει νὰ τοποθετήσῃ ὡς ἔναυσμα, γιὰ νὰ
μεταδοθῇ ἡ φωτιὰ τοῦ Πνεύματος σὲ ἀναρίθμητες ἄλλες. Δὲν θὰ ἔπρεπε
ὁ Ἰωνᾶς νὰ δειλιάσῃ, ἂν εἶχε μέσα του πίστι βαθεῖα στὸν Κύριο.
Γιατὶ θὰ ἤξερε ἔτσι αὐτὸ τὸ ἀπλούστατο καὶ παρηγορητικόν:
ὅτι τὸ μεγάλο γεγονός, γιὰ τὸ ὅποιο στάλθηκε ὡς ὄργανο, δὲν θὰ
συνέβαινε χάρις στὸν στελλόμενον ἄνθρωπο, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμι τοῦ
ἀποστέλλοντος Θεοῦ. Ἡ πτόησις τοῦ Ἰωνᾶ δὲν ὤφειλόταν σὲ συναί-

σθησι τῆς δικῆς τοῦ ἀδυναμίας ἔσο σέ ἔλλειψι αἰσθήσεως ἀπέναντι
στη δύναμι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ ἔχη τὴν πρώτη συναίσθησι, ἀλλὰ παράλλη-
λά της νὰ στηρίζεται καὶ στὴ δεύτερη αἴσθησι. Τότε δὲν πτήσεται,
δὲν λιποψυχεῖ, δὲν ὑποχωρεῖ, δὲν μένει ἀδρανῆς, ἀλλὰ μὲ εὐζωνη
διάθεσι, μὲ θάρρος, μὲ ὀρμὴ κινεῖται γιὰ νὰ ἀλώσῃ τὶς πολλὰς ψυχὰς,
ὅπου ὁ Κύριος τὸν ἀποστέλλει ὡς ἐκπορθητὴ. Δὲν τὸν ἐντυπωσιάζει
τὸ πλήθος τους, ἢ ξεχειλισμένη ἀμαρτία τους, ἢ δύνამις ἀντιστάσεως
τους, ἀλλὰ πηγαίνει μπροστά, βέβαιος ὅτι θὰ νικήσῃ ὁ Θεὸς κι' ὄχι
ἡ ἀμαρτία.

«Καὶ ἀνέστη Ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσίς» (α' 3) Θὰ ἦταν
κακὸ νὰ μὴ σηκωθῆ. Στάθηκε, ὅμως, τρισεπιρότερο τὸ ὅτι σηκώθηκε
κι' ἀντὶ νὰ τραβήξῃ πρὸς ἀνατολὰς, στὴ Νινευῆ, τράβηξε πρὸς
δυσμὰς, στὴ Θαρσίς. Ὅχι μόνον δὲν κατευθύνθηκε ἐκεῖ πού τὸν
ἔστειλε ὁ Θεός, ἀλλὰ κινήθηκε πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνσι. Ἡ
λιποταξία του, λοιπόν, ὑπῆρξε πλήρης. Ἡ ἐπονειδιστὴ φυγὴ του,
ὅμως, ἦταν ἕνα ἐντελῶς μάταιο πρᾶγμα. Γιατὶ ποιὸς εἶναι δυνατὸν
νὰ ξεφύγῃ καὶ νὰ κρυβῆ ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ μάλιστα ὅταν εἶναι
διαλεχτὸς τοῦ Κυρίου;

«Ἰωνᾶς δὲ κατέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ πλοίου καὶ ἐκάθευδε καὶ
ἐρεγχε» (α' 5). Οἱ πτώσεις τῶν ἐκλεκτῶν εἶναι πιὸ φοβερὰς ἀπ' ὅτι
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ ἀδιαφορία τοῦ Ἰωνᾶ πρὸς τὸ ὑψηλὸ
κι' ἔνδοξο πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, εἶχε ὡς συνέπεια κι' ἕνα ἄλλο
κατρακύλισμα, πού τὸν ἀπέδειξε κατώτερο κι' ἀπὸ τοὺς κοινούς
ἀνθρώπους. Ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐπιβάτες, μαζί μὲ τὸ πλήρωμα, ὄχι μόνον
δὲν μπορούσαν νὰ κοιμηθοῦν, ἀλλὰ καὶ σκέπτονταν κι' ἔκαναν ὅ,τι
μποροῦσαν γιὰ νὰ σώσουν τὸ βασανιζόμενον ἀπὸ τὰ κύματα καράβι,
ὁ Ἰωνᾶς ἀδιαφόρησε. Κατέβηκε στὴν κοιλιά τοῦ πλοίου κι' ἔπεσε
σὲ ὕπνο.

Ἡ ἱστορία κι' ἡ πείρα μαρτυροῦν, ὅτι ὅσοι κληρικοὶ ἔχουν προ-
δώσει τὴν κλῆσι τους, δὲν ἔπεσαν μόνον ἀπὸ τὸ δικό της ὑψηλὸ
ἐπίπεδο, ἀλλὰ μὲ τὴ φορὰ ἀκριβῶς πού δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ πέ-
σιμο τόσο ἀνωθεν, ἔφθασαν πιὸ χαμηλὰ κι' ἀπὸ τοὺς κοινούς ἀμαρ-
τωλοὺς. Πιὸ εἰδικὰ ἐξ ἄλλου, ὅπως τὸ φανερώνει ἡ περίπτωσις
τοῦ προφήτη, ἡ ἀδιαφορία κι' ἡ φυγὴ ἀπὸ τὸ μεγάλο χρέος συνε-
πιφέρει τὴν ἀδιαφορία καὶ τὴ φυγὴ ἀπὸ τὰ μικρότερα καὶ συνη-
θέστερα. Πρέπει, λοιπόν, ὁ ποιμὴν νὰ προσκολλᾶται στὰ ὑψηλότερα
τῶν καθηκόντων, μὲ ἐμπιστοσύνη στὸν Θεόν, γιὰτὶ ἀλλοιῶς θὰ
βρεθῆ πιὸ κάτω κι' ἀπὸ τὰ πεζότερα καθήκοντά του.

«Καὶ ἔβαλον κλήρους καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ἰωνᾶν. Καὶ εἶπον
πρὸς αὐτόν· ἀπάγγειλον ἡμῖν τίνος ἔνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἐν

ἡμῖν; Τίς σου ἡ ἐργασία ἐστί; Καὶ πόθεν ἔρχη καὶ ποῦ πορεύη; Καὶ ἐκ ποίας χώρας καὶ ἐκ ποίου λαοῦ εἶ σύ; Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· δούλος Κυρίου εἰμὶ ἐγὼ καὶ τὸν Κύριον Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν. Καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· τί τοῦτο ἐποίησας; Διότι ἔγνωσαν οἱ ἄνδρες, ὅτι ἐκ προσώπου Κυρίου ἦν φεύγων ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτοῖς. Καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· τί ποιήσομέν σοι καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν; Ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο καὶ ἐξηγείρε μᾶλλον κλύδωνα. Καὶ εἶπεν Ἰωνᾶς αὐτοῖς· ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετέ με εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κοπάσῃ ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν· διότι ἔγνωκα ἐγὼ ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων ὁ μέγας οὗτος ἐφ' ὑμᾶς ἐστι» (α' 7-12).

Μιὰ ἀπὸ τῆς πιὸ ἀναγκαῖες κι' ὠφέλιμες σκέψεις, ποῦ πρέπει νὰ κάνουν οἱ ποιμένες κι' οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ ἐξῆς, βγαλμένη ἀπὸ τὴν προσεχτικὴ μελέτη τῶν παρὰ πάνω στίχων: ὅτι ἂν ὑπάρχη μεγαλύτερη αἰτία ποῦ προκαλεῖ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι καμμία ἄλλη παρὰ μόνο τὸ ὅτι ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους μὲ τίς τόσες καὶ τόσες ἀμαρτίες τους βρίσκονται κι' οἱ δούλοι ποῦ διάλεξε καὶ κάλεσε νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιό του καὶ νὰ σκορπίσουν τὴ χάρι Του κι' αὐτοὶ δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν κλῆσι Του. Τίποτε, ἀληθινά, δὲν εἶναι τόσο μεγάλη αἰτία τῶν κακῶν πάνω στὴ γῆ, ὅσο ἡ ἀδράνεια κι' ἡ χλιαρότης ὠρισμένων ποιμένων, ποῦ μοιάζουν σὰν τὸν Ἰωνᾶ. Κι' ἕνα ἀπὸ τὰ δυὸ πρέπει νὰ συμβῆ: ἢ νὰ νοιώσουν τὴν ἀποστολὴ τους καὶ νὰ ἐργασθοῦν ἢ νὰ ριφθοῦν στὴν θάλασσα τῆς ἀποδοκιμασίας.

ΑΚΥΛΑΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέση πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΟΜΙΛΙΑ 10η

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ — ΑΠΟΛΥΣΙΣ

Ἀκροτελεύτιοι εὐχαὶ καὶ παραινέσεις.

Διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας προσφέρομεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀξιώτεραν θυσίαν καὶ Εὐχαριστίαν δι' ὅλας τὰς ἀναριθμήτους δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας Του. Ἀλλὰ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ποία εὐχαριστία ἐποφείλεται; Πράγματι· ἐὰν δι' ὅλας τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ πρέπει εὐγνωμόνως νὰ Τὸν εὐχαριστῶμεν καὶ νὰ Τὸν δοξάζωμεν, διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν δωρεὰν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν πῶς νὰ παραλείψωμεν τὴν εὐχαριστίαν; Ἀπαραιτήτως λοιπὸν καὶ πρεπόντως ἡ Θ. λειτουργία θὰ τελειώσῃ δι' εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Θεόν.

1. — Μετὰ τὴν Θ. Κοινωνίαν, ὁ ἱερεὺς εὐχεται συντόμως τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν θ. εὐλογίαν εἰς τοὺς κοινωνήσαντας καὶ ἔχοντας (μάλιστα διὰ τῆς Θ. Κοινωνίας) τίτλους λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονόμων τῆς βασιλείας Του· («σὼσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου»).

Καὶ ψάλλεται εὐθὺς ὁ χαρμόσυνος καὶ εὐχαριστήριος ὕμνος·

«Εἴδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν· ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον· εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες· αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν».

Τὸ νόημα τοῦ ὕμνου εἶναι ἔκφρασις χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως διὰ τὰ ἐξαιρετὰ προνόμια, ποὺ ἔχομεν ὡς χριστιανοί, γνωρίσαντες τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἀληθείας — τὴν πίστιν τὴν ἀληθῆ — τ.ἔ. τὴν πίστιν εἰς τὴν ἀδιαίρετον Τριάδα, καὶ λαμβάνοντες, διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων, πνεῦμα ἐπουράνιον, τὴν χάριν καὶ τὰς δωρεὰς τοῦ ἁγ. Πνεύματος.

Καθ' ὃν χρόνον ψάλλεται ὁ ὕμνος αὐτός, ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τὰ ἅγια τὰ ἐπὶ τῆς ἁγ. Τραπέζης καὶ λέγει ἓνα ψαλμικὸν στίχον: «Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου», ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς ὁποίας ὑψώθη ὁ Κύριος πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, ἐνῶ διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων διεδίδετο τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐξη-

πλώνετο συνεχῶς ἡ δόξα Του «ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν». Μνημονεύεται δὲ ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, ὡς ἡ ἀξία ἐπισφράγις τοῦ ἔργου καὶ τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου, ποῦ ἀναπαρέστησεν ἡ θ. λειτουργία.

Ἀφοῦ δὲ τελειώσῃ ὁ ὕμνος «εἶδομεν τὸ φῶς...», δοξολογεῖ ὁ ἱερεὺς τὸν Θεὸν διὰ τὴν τέλεσιν τῆς θ. λειτουργίας καὶ τὴν θ. Κοινωνίαν, λέγων (μυστικῶς) «εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν (καὶ ἐκφώνως) πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

2. Καὶ ἤδη θὰ ἀναπεμφθῆ ἡ εἰδικὴ εὐχαριστία διὰ τὴν Θ. Κοινωνίαν, ἀφοῦ εἰδοποιηθοῦν (οἱ τυχόν ἐκ γήρατος ἢ ἀσθενείας κηθήσαντες καὶ οἱ, κατὰ παλαιότεραν εὐλαβῆ συνήθειαν, γονυπετεῖς καὶ εἰς μυστικὰς εὐσεβεῖς σκέψεις ἀφωσιωμένοι μετὰ τὴν Θ. Κοινωνίαν) νὰ σηκωθοῦν («ὀρθοὶ») ὅλοι ἐν γένει οἱ «μεταλαβόντες τῶν θείων ἀγίων... καὶ φρικτῶν μυστηρίων», ἵνα «ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ».

Ἀναγινώσκειται δὲ ἡ εὐχαριστία ὑπὸ τοῦ ἱερέως:

«Εὐχαριστοῦμέν Σοι, Δέσποτα φιλόνηθροπε, εὐεργέτα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅτι καὶ τῇ παρουσίᾳ ἡμέρα κατηξίωσας ἡμᾶς τῶν ἐπουρανίων σου καὶ ἀθανάτων μυστηρίων». Εἰς τὴν συνέχειαν τῆς εὐχαριστιακῆς αὐτῆς εὐχῆς ζητοῦμεν νὰ ἔχωμεν πᾶσαν ἀσφάλειαν διὰ τῆς Θ. Κοινωνίας: «Ὄρθοτόμησον ἡμῶν τὴν ὁδὸν (νὰ μὴ φύγωμεν ποτε ἀπὸ τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς), στήριξον ἡμᾶς ἐν τῷ φόβῳ σου τοὺς πάντας (νὰ μᾶς συκρατῆ πάντοτε ἀπὸ τοῦ κακοῦ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ), φρούρησον ἡμῶν τὴν ζωὴν (ἀπὸ παντὸς κινδύνου), ἀσφάλισαι ἡμῶν τὰ διαβήματα (=νὰ εἶναι ἀσφαλῆ καὶ σταθερῶς χριστιανικὰ τὰ διαβήματα καὶ τὰ ἔργα μας) εὐχαῖς καὶ ἰκεσίαις τῆς ἐνδοξοῦ Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν ἁγίων», πρὸ πάντων ὅμως διότι «σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν»: σὺ, ὁ Θεός, εἶσαι ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ «καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν».

3. Μετὰ τὴν Εὐχαριστίαν δίδεται τὸ σύνθημα νὰ ἀναχωρήσωμεν ἐν εἰρήνῃ: «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν», ἀφοῦ πάντως λάβωμεν καὶ τὰς τελευταίας εὐλογίας. Ὡστε λοιπὸν προηγουμένως δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ φεύγουν οἱ χριστιανοὶ ἐκ τοῦ Ναοῦ.

“Ὅσοι ἐκοινώνησαν ἰδίως, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ φύγουν (ὅπως φεύγουν δυστυχῶς οἱ «βιαστικοὶ») χωρὶς νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Κύριον; Καὶ διὰ ποίους, τότε, λέγεται τὸ «ὀρθοί, μετὰ λαβόντες... ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ»; Ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ κοινωήσαντες δὲν εἶναι ὀρθοὶ νὰ φεύγουν ὁποτεδῆποτε θέλουν. Ἴδου τί λέγει σχετικῶς, πολὺ χαρακτηριστικῶς, ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστοδος:

«Τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; Τοῦ Χριστοῦ παρόντος, τῶν ἀγγέλων παρεστώτων, τῆς φρικτῆς ταύτης Τραπέζης προκειμένης, τῶν ἀδελφῶν σου μυσταγωγουμένων ἔτι, αὐτὸς καταλιπὼν ἀποπηδᾷς; Καὶ ἐπὶ δεῖπνον μὲν εἰ κληθῆς, κἂν πρότερος κορεσθῆς, οὐ τολμᾷς, τῶν ἄλλων ἀνακειμένων, ἀναχωρῆσαι πρὸ τῶν φίλων αὐτός. Ἐνταῦθα δὲ.. καταλιμπάνεις ἐν μέσῳ πάντα καὶ ἀναχωρεῖς;... Βούλεσθε εἶπω τίνας ἔργον ποιοῦσιν καὶ οἱ πρὸ τῆς συμπληρώσεως ἀναχωροῦντες καὶ τὰς εὐχαριστηρίους ᾧδᾶς οὐκ ἐπιφέροντες τῷ τέλει τῆς Τραπέζης!;... Ὅτε ἐκοινώνησε τὸ ἔσχατον Δεῖπνον ὁ Ἰούδας... τῶν ἄλλων ἀνακειμένων, αὐτὸς προπηδήσας ἐξέβη. Ἐκεῖνον τοῖνον μιμοῦνται καὶ οὗτοι, πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀποπηδῶντες εὐχαριστίας».

Ἀκριτολεύτιος εὐχὴ τῆς θείας λειτουργίας εἶναι ἡ λεγομένη ὀπισθάμβωνος εὐχὴ: «ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς Σε, Κύριε...» Ὀνομάζεται τοιουτοτρόπως, διότι ἀπηγγέλλετο ἄλλοτε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὅπισθεν τοῦ, ἐκεῖ τότε εὐρισκομένου, ἄμβωνος. Ὁ ἱερεὺς δηλ. (κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μυστικοῦ θεολόγου Νικολ. Καβάσιλα) μεταλλάσσει βαθμηδὸν θέσιν, πρότερον μὲν ἰστάμενος ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀποτείνόμενος μόνος, ἔπειτα δὲ προχωρῶν εἰς τὰ βημόθυρα, καὶ τέλος ἐξερχόμενος ὀλοτελῶς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐρχόμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, δηλοποιεῖ τὴν βαθμιαίαν κατάβασιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ὑψηλῆς συναντήσεως εἰς τὴν ἐκ νέου μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπαφὴν καὶ κοινωνίαν.

Τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν, μὲ τὰς γνωστὰς πρὸς Κύριον ἐπικλήσεις αὐτῆς: «τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας Σου φύλαξον, ἁγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου Σου.. εἰρήνην τῷ κόσμῳ Σου δώρησαι...» κλπ., ἀκολουθεῖ ἡ ἀρχαιοτάτη εὐχαριστιακὴ ὑμνωδία, ἡ γνωστοτάτη ᾧδὴ τοῦ Ἰάβ, «εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος», συνοπτικώτατα καὶ ἐκφραστικώτατα ἀναμέλπουσα τὰς ἐπὶ τῇ θ. λειτουργίᾳ καὶ τῇ θ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἐνεκρίθη πίστωσις 1.000.000 δρχ. διὰ δάνεια χορηγηθησόμενα ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. δι' ἐπισκευὴν Ἰ. Ναῶν καὶ Μητροπολιτικῶν Γραφείων.

— Δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἀνανεώθη ἐπὶ τριετίαν ἡ θητεία τοῦ κ. Κωνστ. Σπυροπούλου ὡς συμβούλου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Κατόπιν τούτου τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐξέλεξεν ἐκ νέου τὸν κ. Σπυρόπουλον ὡς Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Ταμείου.

— Δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, προτάσει τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, ὠρίσθησαν ὡς Κληρικὰ μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου οἱ κάτωθι:

α) Τακτικὰ μέλη οἱ Αἰδес. Παναγ. Γεωργόπουλος, Ἐφημέριος Ἰ. Ναοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ Πατησίων, Μάριος Δαπέργολας, Ἐφημέριος Ἰ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Πλάκας, Βασίλειος Τζοβλάς, Ἐφημέριος Ἰ. Ναοῦ Ἁγ. Φωτεινῆς Ν. Σμύρνης καὶ Γεώργ. Οἰκονομόπουλος, Ἐφημέριος Εὐαγγελιστρίας Πειραιῶς.

Ἀναπληρωματικὰ μέλη οἱ αἰδес. Γερμανὸς Δημητρόπουλος, Ἐφημέριος Ἰ. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς, Εὐάγγελος Μπονῶρης, Ἐφημέριος Ἰ. Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, Κλεάνθης Οἰκονόμος, Ἐφημέριος Ἰ. Ναοῦ Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου καὶ Εὐάγγελος Μπίστης, ἐφημέριος τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ.

— Ἐλάβομεν καὶ δημοσιεύομεν τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ Διευθύνοντος Συμβούλου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Κων. Σπυροπούλου.

Πρὸς τὸν Κύριον Διευθυντὴν τοῦ «Ἐφημερίου»

Ἐν τ α ῦ θ α

Κύριε Διευθυντά,

Ἐδημοσιεύθη πρό τιнос εἰς τινα ἐκκλησιαστικὴν ἐφημερίδα ἐπιστολὴ ἀνωμόμου, ἀναφερομένη εἰς τὴν ἐν γένει οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ ΤΑΚΕ, ἣτις γέμει ἐξοργιστικῶν ἀνακριβειῶν — ἂν μὴ συγκοφαντιῶν.

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ ΤΑΚΕ, ὑπ' ὄψει τοῦ ὁποίου ἐγκαίρως ἐτέθη ἡ ὡς ἄνω ἐπιστολὴ ἔκρινεν, ὅτι δέον, πρὸς ἀποτροπὴν δημονοργίας ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐπιστολῆς ἀνησυχιῶν παρὰ τοῖς ἠσφαλισμένοις, νὰ ἐμφανισθῶσι ἀπὸ

~~~~~
μεταλήψει εὐγνωμόνας πρὸς τὸν Θεὸν δοξολογίας τοῦ ἐκκλησιασματος.

Τέλος, «εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ἡ μ ᾶ ς», προσφέρεται ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ ὡς ἐσχάτη εὐλογία πρὸς τὸν ἀπολυόμενον λαόν, ὅστις, «ταῖς πρεσβείαις τῆς Παναχράντου... Θεοτόκου... καὶ πάντων τῶν ἁγίων» καὶ «δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡ μ ὦ ν» ἐπιστηριζόμενος, ἀπέρχεται ἐκ τοῦ ναοῦ, δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ διατηρῶν ὡς τελευταίαν ἐντύπωσιν τὴν μετὰ «πάντων τῶν ἁγίων» κοινωνίαν.

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ ὑμῶν λεπτομερῆ στοιχεῖα περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Ταμείου.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης πληροφοροῦμεν τοὺς ἡσφαλισμένους καὶ συνταξιούχους τοῦ TAKE, ὅτι:

1. Ἡ περιουσία τοῦ TAKE ἐμφανίζεται ὡς κάτωθι κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη:

31-12-1957	31-12-1958	31-12-1959
44.894.150	45.390.520.	47.773.512.

Ἦτοι ἡ αὔξησις τῆς περιουσίας τοῦ TAKE συνεχίζεται σταθερῶς. Συγκεκριμένως ἡ τελευταία κλεισθεῖσα χρῆσις 1959 κατέλιπε περίσσευμα δραχμῶν 2.382.991.

Ἀσύστατος ἐντελῶς συνεπῶς εἶναι ἡ διὰ τῆς ὥς ἄνω ἐπιστολῆς διατυπωθεῖσα περὶ ἐλλείμματος, ὡς ἀσύστατος εἶναι καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς περὶ ἐλλείμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ 1959.

II. Ὡς πρὸς τὴν μείωσιν τῶν «ἀποθεματικῶν κεφαλαίων» τοῦ TAKE, ἂν διὰ τοῦ ὅρου τούτου τοῦ ἐπιστολογράφου, (ὅστις εἰρήσθω, ὅτι δὲν φαίνεται νὰ γνωρίζῃ καὶ στοιχειωδῶς ἔστω τὴν ἔνοιαν τούτων), νοοῦνται τὰ παρὰ Τραπεζίαι διαθέσιμα, ρητέον κατ' ἀρχήν, ὅτι θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀναγγεῖλωμεν εἰς τοὺς ἡσφαλισμένους μας, ὅτι ταῦτα ἐ μ ε ι ὡ θ η σ α ν καὶ δ ἦ ο ὕ σ ι ω δ ὼ ς (καὶ πάντως οὐχὶ πέραν τοῦ ἀπαρατήτου ὁρίου διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀναγκαιότητος ρευστότητος), ἐπενδύθεντα εἰς παραγωγικὰς καὶ προσοδοφόρους διὰ τὸ TAKE ἐπενδύσεις, δι' οὓς λόγους πᾶς τις δύναται νὰ ἀντιληφθῇ εὐχερῶς.

Ὅποσδήποτε ὁμοῦς ταῦτα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχον ὡς κάτωθι:

31-12-1957	31-12-1958	231-12-1959
28.138.146	20.388.347	26.181.666.

Ἡ πτώσις τῶν διαθεσίμων κατὰ τὸ 1958 ἐπετεύχθη—εὐτύχημα θὰ ἦτο νὰ ἐπιτυγχάνετο καὶ περαιτέρω πτώσις—διὰ τῆς ἐπενδύσεως 9, 1/2 ἑκατομ. δραχμῶν περίπου εἰς ἀκίνητα, ἐξισορροπηθείσης οὕτω τῆς συγκροτήσεως τῆς περιουσίας τοῦ Ταμείου.

III. Ὡς πρὸς τὰς σπατάλας, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων κατὰ τὸν ἐπιστολογράφον, διακινδυνεύει τὸ TAKE παρέχομεν τὰ κάτωθι στοιχεῖα:

α) Ἐξοδα διοικήσεως περιλαμβανόντα τὰς δαπάναις λειτουργίας τῶν Κεντρικῶν γραφείων καὶ τῶν Τοπικῶν TAKE (ἀποζημιώσεις ὁργάνων των),

1957	1958	1959
4,6% τῶν ἐσόδων,	4,3% τῶν ἐσόδων,	4,2% τῶν ἐσόδων.

Διαπιστοῦνται δηλ. μία συνεχῆς, ἀλλὰ σταθερὰ πτώσις, ἀπ' ἧς ἀνελάβομεν τὰ καθήκοντά μας.

β) Δαπάναι διαχειρίσεως (προμήθειαι Δημοσίου, φόροι, ἀποζημιώσεις

διαχειρίσεως ἐνσήμων, ἀκινήτων, 'Ι. 'Εξωκκλησίων καὶ ἀποσβέσεις ἀκινήτων ἔχουσιν ὡς κάτωθι:

1957	1958	1959
12%	13.2%	11.5%

Σημειοῦται, ὅτι ἡ σημειωθείσα ἄνοδος (ἀπὸ 12% εἰς 13.2 κατὰ τὸ 1958 ἀφείλετο εἰς ἐντελῶς περιστατικούς λόγους (πυρασφαλίσεις ἀκινήτων, ἔξοδα ἀγορᾶς ἀκινήτων, φόρους κ.λ.π.), ἀφ' ἧς δὲ ἐξέλιπον οἱ λόγοι οὗτοι τὸ ποσοστὸν ἐμειώθη ἀπὸ 12% (1957) εἰς 11.5% (1959).

γ) Ἐνεὶ τῶν ἀποσβέσεων τῶν ἀκινήτων τὰ ἔξοδα διοικήσεως καὶ αἱ πάσης φύσεως δαπάναι διαχειρίσεως (Κεντρικοῦ καὶ Τοπ. TAKE) ἔχουσιν ὡς κάτωθι:

1957	1958	1959
10.6%	11.3%	9.7%

δ) Πρὸς σχηματισμὸν πληρεστέρας ἀντιλήψεως πληροφοροῦμεν τοὺς ἠσφαλισμένους μας, καίτοι ἐκ τῶν ὡς ἄνω σαφῶς ἀποδεικνύεται τὸ ἀσφαλὲς ἂν μὴν συκοφαντικὸν τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι οὐ μόνον σπατάλαι δὲν ἐσημειώθησαν, ἀλλ' ἀπεναντίας οἰκονομαίαι. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἔστω μόνον ὁ ἐξῆς ἀριθμὸς:

Τὰ ἔξοδα διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως ἐμειώθησαν κατὰ δραχμὰς 218.894, ἧτοι κατὰ ποσοστὸν 4,6% κατὰ τὸ 1959.

ΙΥ. Αἱ παροχαὶ ὁμως τοῦ TAKE πρὸς τοὺς ἠσφαλισμένους καὶ συνταξιούχους του ὄντως ἠδξήθησαν.

Περὶ τούτων ὁμως ἔχουν πλήρη συνείδησιν οἱ ἠσφαλισμένοι καὶ συνταξιούχοι τοῦ TAKE. Ἐὰν ἡ αὐξήσις αὕτη τῶν παροχῶν ἀποτελεῖ «σπατάλην» θὰ κρινόνται οἱ ἠσφαλισμένοι.

Μετὰ τιμῆς καὶ εὐχαριστιῶν
 Ὁ Διευθὼν Σύμβουλος
 ΚΩΝ. Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξ ἐπόψεως ἑορτολογικῆς καὶ ὁμιλητικῆς.—Πρωτ. Χρυσστόμου Γιαλούρη, «Καινοουργεῖται παλινδρομοῦσα».—Χ., Ἀδελφικά Γράμματα.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τῆν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Ἐπιστάσις ἀπὸ τῆν Γένεσιν), Μετφρ. Θεοδ. Σπεράντσα.—Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ ἐγκληματικότης εἰς τῆν Ἑλληνικὴν Ἐπαρχίαν.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τῶν «Εὐεργετινῶν» ἢ «Συναγωγῆ ἡθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη).—Ἀκύλα, Ποιμαντικὰ διδάγματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Προφητῶν.—Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλ-ληνδρᾶ, Ἡ Θεία λειτουργία (Ὁμιλία 10η).—Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

*Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθῆναι.